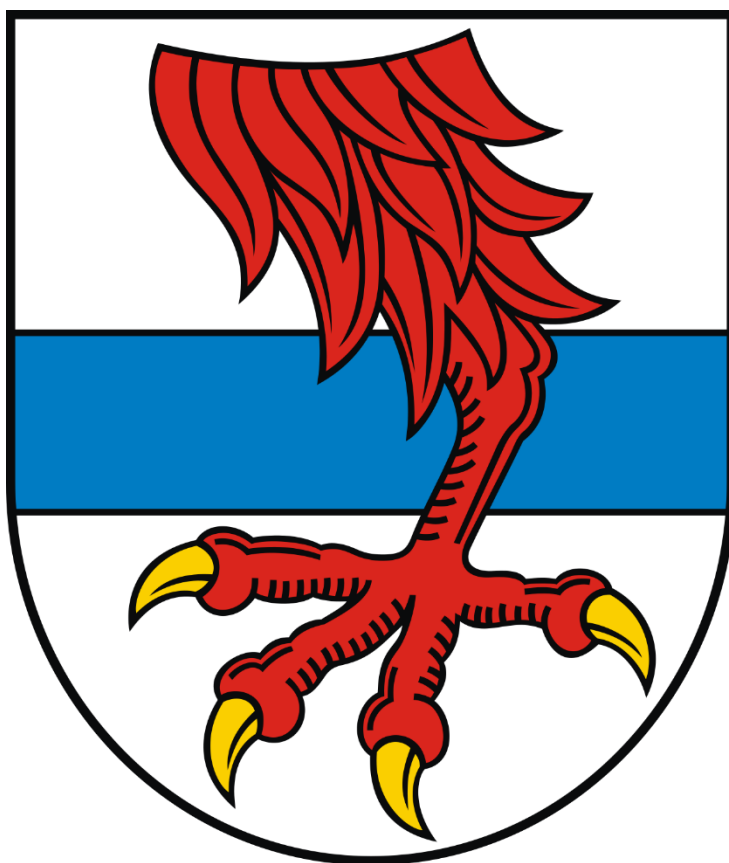

Program Ochrony Środowiska dla
Gminy Dobrzany na lata 2023-2026
z perspektywą na lata 2027-2030

Zamawiający:

Urząd Miejski w Dobrzanych

Wykonawca:

Terra Legis Katarzyna Helińska

ul. Kopańskiego 10/10

71 – 050 Szczecin

Autorzy:

Katarzyna Helińska

1. SPIS TREŚCI

1. SPIS TREŚCI	3
2. WYKAZ SKRÓTÓW	5
3. STRESZCZENIE	6
4. WSTĘP	8
4.1. Cel i zakres opracowania	8
4.2. Metodyka wykonania POŚ	8
4.3. Uwarunkowania prawne wykonania POŚ	9
4.4. Spójność z dokumentami nadrzędnymi	10
4.5. Efekty realizacji dotychczasowego Programu	11
5. OCENA STANU ŚRODOWISKA	12
5.1. Charakterystyka Gminy Dobrzany	12
5.1.1. Informacje ogólne i położenie	12
5.1.2. Sytuacja demograficzna	14
5.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza	16
5.2.1. Analiza stanu wyjściowego	16
5.2.2. Jakość powietrza atmosferycznego	16
5.2.3. Odnawialne źródła energii	21
5.2.4. Analiza SWOT	23
5.3. Zagrożenie hałasem	23
5.3.1. Analiza stanu wyjściowego	23
5.3.2. Analiza SWOT	25
5.4. Pole elektromagnetyczne	26
5.4.1. Analiza stanu wyjściowego	26
5.4.2. Analiza SWOT	27
5.5. Gospodarowanie wodami	27
5.5.1. Analiza stanu wyjściowego	28
5.5.2. Analiza SWOT	32
5.6. Gospodarka wodno-ściekowa	32
5.6.1. Analiza stanu wyjściowego	33
5.6.2. Analiza SWOT	34
5.7. Zasoby geologiczne	35
5.7.1. Analiza stanu wyjściowego	35
5.7.2. Analiza SWOT	35
5.8. Gleby	35
5.8.1. Analiza stanu wyjściowego	35
5.8.2. Analiza SWOT	36
5.9. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	36

5.9.1. Analiza stanu wyjściowego	36
5.9.2. Analiza SWOT	39
5.10. Zasoby przyrodnicze	39
5.10.1. Analiza stanu wyjściowego	39
5.10.2. Lasy	44
5.10.3. Zieleń urządzona	44
5.10.2. Analiza SWOT	44
5.11. Zagrożenie poważnymi awariami	44
5.10.1. Analiza stanu wyjściowego	44
5.11.2. Analiza SWOT	45
5.12. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska i adaptacje do zmian klimatu	46
5.13. Działania edukacyjne.....	47
5.14. Monitoring Środowiska	48
6. CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA, ZADANIA ORAZ ICH FINANSOWANIE	49
6.1. Cele ochrony środowiska i kierunki interwencji	49
6.2. Harmonogram rzeczowo-finansowy.....	50
7. SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	65
7.1. Zarządzanie programem	65
7.2. Monitoring POŚ.....	65
7.3. Źródło finansowania programu	66
7.3.1. Fundusze krajowe.....	66
7.3.2. Fundusze UE	67
8. SPIS TABEL	73
9. SPIS RYSUNKÓW	74

2. WYKAZ SKRÓTÓW

- Analiza SWOT – Analiza SWOT polega na analizie silnych i słabych stron organizacji oraz szans i zagrożeń które się przed nią pojawiają. SWOT, to skrót od: strengths (mocne strony), weaknesses (słabe strony), opportunities (szanse), threats (zagrożenia).
- As – Arsen
- B(a)P – benzo(a)piren
- Cd – Kadm
- CO – Tlenek węgla
- C₆H₆ – Benzen
- GDDKiA – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
- GIOŚ – Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
- GUS – Główny Urząd Statystyczny
- JCWP – Jednolite Części Wód Powierzchniowych
- JCWPd – Jednolite Części Wód Podziemnych
- NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- Ni – Nikiel
- NO₂ – Dwutlenek azotu
- OZE – Odnawialne Źródła Energii
- Pb – Ołów
- PEM – Pola elektromagnetyczne
- PKD – Polska Klasyfikacja Działalności
- PM_{2,5} – Pył zawieszony o granulacji do 2,5 μm
- PM₁₀ – Pył zawieszony o granulacji do 10 μm
- PMŚ – Państwowy Monitoring Środowiska
- POŚ – Program Ochrony Środowiska
- PSZOK – Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych
- RDLP – Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
- RDOŚ – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
- RZGW – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
- SO₂ – Dwutlenek siarki
- WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
- WPGO – Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami
- ZEC - Zakład Energetyki Ciepłej
- ZDR – Zakłady Dużego Ryzyka
- ZZR – Zakłady Zwiększonego Ryzyka

3. STRESZCZENIE

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzany na lata 2023-2026 z perspektywą na lata 2027-2030” zawiera podstawowe informacje na temat stanu aktualnego poszczególnych komponentów środowiska na terenie Gminy Dobrzany oraz zagrożeń i problemów w poszczególnych obszarach interwencji. Opracowany dokument jest zgodny z dokumentami strategicznymi na poziomie krajowym, wojewódzkim i powiatowym. Głównym celem opracowania jest:

Zrównoważony rozwój Gminy Dobrzany dążący do poprawy jakości życia mieszkańców, stanu środowiska przyrodniczego oraz stymulowania gospodarki.

Gmina Dobrzany to gmina miejsko-wiejska, położona w południowo-wschodniej części powiatu stargardzkiego, w województwie zachodniopomorskim. Siedzibą gminy jest miasto Dobrzany. W skład gminy wchodzi: Miasto Dobrzany i 13 sołectw, w tym miejscowości: Biała, Błotno, Bytowo, Dolice, Grabnica, Kępno, Kozy, Krzemień, Lutkowo, Mosina, Odargowo, Ognica, Sierakowo, Szadzko. Miejscowości Dolice i Grabnica tworzą jedno sołectwo. Od północy graniczy ona z Gminą Chociwel, od północnego wschodu z Gminą Ińsko. Na wschód od Dobrzan znajduje się Gmina Kalisz Pomorski, leżąca już w sąsiednim powiecie drawskim. Gmina Recz, leżąca w powiecie choszczeńskim, graniczy z Dobrzanami od południowego wschodu. Od południa Gmina graniczy z Gminą Suchań, a od zachodu z Gminą Marianowo.

Według danych przekazanych przez Urząd Miejski w Dobrzanach na dzień 31 XII 2022 roku teren gminy zamieszkiwało 4 485 osób, w tym 2 249 mężczyzn i 2 236 kobiet. Współczynnik feminizacji w roku 2022 wynosił 99. Zarówno liczba ludności ogółem, jak i liczba kobiet i mężczyzn, w ostatnich latach wykazują tendencję spadkową.

Gmina Dobrzany znajduje się w obrębie zachodniopomorskiego regionu klimatycznego (Woś, 1999). Średnia suma opadów wynosi około 630 mm, a średnia temperatura roczna około +8°C. Dni z pokrywą śnieżną jest średnio 50, z przymrozkami 90. Okres wegetacyjny trwa 210– 220 dni. Istotną cechą lokalnego klimatu Pojezierza Ińskiego jest jego duża zmienność i nieregularność, związana ze skomplikowaną rzeźbą terenu.

Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w województwie zachodniopomorskim jest emisja antropogeniczna pochodząca z sektora bytowo-komunalnego (emisja powierzchniowa), z komunikacji (emisja liniowa) oraz z działalności przemysłowej (emisja punktowa). Znaczący udział w stężeniach zanieczyszczeń w powietrzu na obszarze województwa ma ich napływ z obszaru Polski oraz Europy. Głównymi lokalnymi źródłami zanieczyszczeń są kominy domów ogrzewanych indywidualnie oraz transport samochodowy, który wpływa na stężenia zanieczyszczeń zwłaszcza na obszarach bezpośrednio sąsiadujących z drogami o znacznym natężeniu ruchu. Przemysł zlokalizowany na obszarze województwa zachodniopomorskiego, głównie energetyka zawodowa, ze względu na dużą wysokość kominów, w znacznym stopniu eksportuje zanieczyszczenia poza granice województwa. Zakłady przemysłowe o istotnej emisji nieorganizowanej lub emitowanej poprzez niskie emitory mogą również bezpośrednio wpływać na jakość powietrza w sąsiedztwie. Zanieczyszczenia komunikacyjne w postaci pyłów powstają głównie w wyniku ścierania się hamulców, opon i nawierzchni dróg oraz unosu zanieczyszczeń z powierzchni dróg, natomiast tlenki azotu są emitowane z rur wydechowych.

Źródłem różnego rodzaju emisji są drogi o dużym natężeniu ruchu kołowego. Zanieczyszczenia komunikacyjne to głównie: tlenek i dwutlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory, pyły, metale ciężkie. Wpływają one na pogorszenie jakości powietrza atmosferycznego i powodują wzrost stężenia ozonu w troposferze. Istotne jest również zapylenie powstające na skutek ścierania się opon, okładzin hamulcowych i nawierzchni dróg. Emisja komunikacyjna stanowi szczególne zagrożenie dla terenów przyległych, głównie ma niekorzystny wpływ na uprawy polowe.

Ocenę oddziaływania pól elektromagnetycznych na środowisko przeprowadza się zgodnie z ustawą Prawo Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Zgodnie z danymi Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, na terenie Gminy Dobrzany w roku 2021 prowadzono pomiary pól elektromagnetycznych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w punkcie Dobrzany, ul. Jana Pawła II. Wynik pomiarów PEM wyniósł 0,8 [V/m], przy średniej 0,46 [V/m] dla kategorii miast poniżej 200 000 mieszkańców w woj. zachodniopomorskim.

Gmina Dobrzany należy do Obszaru dorzecza Odry, regionu wodnego Noteci. Gmina Dobrzany w całości należy do zlewni Iny (zlewnia II rzędu). Wody powierzchniowe stanowią około 4,6% powierzchni gminy. Na terenie gminy występuje pasowy – równoleżnikowy układ sieci rzecznej, w którym dominuje odprowadzenie wód w kierunku zachodnim.

Według Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Odry teren Gminy Dobrzany należy do 6 jednolitych części wód powierzchniowych: Głęboka, Ina od źródeł do Stobnicy, Struga Nosowo-Sierakowo, Reczyca, Krępa, Pęczinka oraz 4 jednolitych części wód jeziornych: Szadzko, Krzemień, Bytowskie, Sierakowo.

Pod względem hydrogeologicznym gmina należy do regionu V – pomorskiego (Paczyński, 1995). Gmina Dobrzany położona jest w obrębie dwóch jednolitych części wód podziemnych nr 7 (PLGW60007), która stanowi przeważającą część powierzchni gminy, oraz 25 (PLGW600025).

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego długość sieci wodociągowej na terenie gminy w roku 2021 wynosiła 49,3 km. Zgodnie z danymi GUS liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania wynosiła zaś 1 062 szt. Zgodnie z danymi GUS w roku 2021 w gminie z sieci wodociągowej korzystało 4 421 mieszkańców.

Według danych GUS długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy w 2021 roku wynosiła 24,8 km. Według GUS ilość osób korzystających z sieci kanalizacyjnej liczyła 2 594 osób, natomiast liczba przyłączy kanalizacyjnych wynosiła 524 szt.

Obszar Gminy Dobrzany, pod względem tektonicznym, położony jest w obrębie niecki szczecińskiej (pomorska część synklinorium szczecińsko-tódzko-miechowskiego). Teren gminy należy do geologicznie młodych, występują tam utwory czwartorzędowe pochodzenia lodowcowego (piaski, żwiry, gliny).

Na terenie Gminy Dobrzany istnieje jedno złożo surowców naturalnych Mosina (kruszywa naturalne – piasek), którego eksploatacja została zaniechana. Powierzchnia złoża wynosi 22 ha.

Ogólna powierzchnia Gminy Dobrzany wynosi 13,472 ha, z czego największy udział w powierzchni stanowią użytki rolne oraz grunty leśne – 34,48% obszaru gminy to lasy wchodzące w skład Ińskiego Parku Krajobrazowego, pozostała część stanowi otulinę tego parku, 54,38 % powierzchni gminy to użytki rolne (większość z nich jest wykorzystywana jako grunty orne). Pozostałe grunty w gminie wykorzystywane są jako grunty zabudowane i zurbanizowane (ok. 3,54 %) oraz jako nieużytki (ok. 3,33 %).

Łączna masa odpadów komunalnych odebranych w 2022 r. od właścicieli nieruchomości oraz PSZOK wynosiła 1 435,13 Mg. Odebrano 803,99 Mg odpadów zmieszanych oraz 631,14 odpadów segregowanych. Poziom recyklingu przygotowania do ponownego użycia i odzysku wynosił w 2021 roku 26,4%, natomiast w 2022 roku 24,13%. Gmina Dobrzany w 2022 r. nie osiągnęła wymagany przepisami prawa poziomy recyklingu i przygotowania odpadów komunalnych do ponownego użycia.

Obszary chronione na terenie Gminy Dobrzany zajmują powierzchnię 3 506,68 ha. Na terenie gminy znajdują się następujące obszary chronione:

- Iński Park Krajobrazowy,
- Obszar Natura 2000 Pojezierze Ińskie (PLH320067),
- Obszar Natura 2000 Ostoja Ińska (PLB320008),
- Użytki ekologiczne: Ptaszyniec, Niebieski korytarz ekologiczny koryta rzeki Iny i jej dopływów – IX, Bagno Ciszewo,
- Pomniki przyrody.

Na samym obszarze Gminy Dobrzany nie występują żadne zakłady o dużym ryzyku czy zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

W programie ochrony środowiska wyznaczono zadania własne gminy oraz zadania monitorowane innych jednostek. Realizacja tych zadań przyczyni się do poprawy jakości środowiska. Zadania zostaną sfinansowane z środków własnych gminy oraz uzyskanych dotacji.

Dla wszystkich celów wyznaczonych w programie określono wskaźnik ich realizacji. Co dwa lata należy sporządzić raport z realizacji programu, natomiast po 4 latach dokonać jego aktualizacji.

4. WSTĘP

4.1. Cel i zakres opracowania

Przedmiotem niniejszego opracowania jest „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzany na lata 2023-2026 z perspektywą na lata 2027-2030”, który jest głównym dokumentem strategicznym na poziomie Gminy Dobrzany wyznaczającym cele ochrony środowiska, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, oraz określający kierunki działań, zmierzające do osiągnięcia tych celów.

Obowiązek sporządzenia Programu Ochrony Środowiska wynika z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2022 r. poz. 2556 ze zm.). Zgodnie z art. 17 wyżej wymienionej ustawy organ gminy, powiatu i województwa sporządza program ochrony środowiska. Z wykonania programu organ wykonawczy sporządza co dwa lata raporty, które przedstawia Radzie Miejskiej.

Program ochrony środowiska powinien spełniać wymagania określone w art. 14, art. 17 i art. 18 ustawy Prawo ochrony środowiska. Zasady i tryb udziału społeczeństwa w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie programu ochrony środowiska określa ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2022 r. poz. 1029 ze zm.).

Program ochrony środowiska spełnia wymagania zawarte w opracowanych przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska „Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska”. Oznacza to, że w przygotowanym programie:

- dokonano oceny stanu środowiska na terenie gminy z uwzględnieniem dziesięciu obszarów przyszłej interwencji,
- zdefiniowano zagrożenia i problemy dla poszczególnych obszarów przyszłej interwencji (analiza SWOT),
- uwzględniono cele, kierunki interwencji i zadania wynikające z oceny stanu środowiska,
- zamieszczono harmonogram rzeczowo – finansowy, osobno dla zadań własnych i zadań monitorowanych.

Podczas opracowywania programu uwzględniono założenia zawarte w wojewódzkim i powiatowym programie ochrony środowiska oraz programach sektorowych, strategiach i istniejących planach rozwoju.

4.2. Metodyka wykonania POŚ

We wrześniu 2015 roku struktura oraz zakres programów ochrony środowiska określony został w Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska opracowanych przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska. W 2020 zaktualizowaniu przez Ministra Klimatu i Środowiska uległy „Załączniki do Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska”.

Zgodnie z wytycznymi Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzany zawiera:

- spis treści,
- wykaz skrótów,
- wstęp,
- streszczenie w języku niespecjalistycznym,
- ocenę stanu środowiska,
- cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie,
- system realizacji programu ochrony środowiska,
- spis tabel, rycin, wykresów i załączników.

Wytyczne Ministerstwa Środowiska i Klimatu określiły ponadto, że ocena stanu środowiska na obszarze objętym opracowaniem powinna zostać przeprowadzona w oparciu o analizę wyznaczonych obszarów przyszłej interwencji, do których należą:

- ochrona klimatu i jakości powietrza,

- zagrożenia hałasem,
- pola elektromagnetyczne,
- gospodarowanie wodami,
- gospodarka wodno – ściekowa,
- zasoby geologiczne,
- gleby,
- gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów,
- zasoby przyrodnicze,
- poważne awarie.

Do opracowania dokumentu wykorzystano model D-P-S-I-R, czyli model „siły naprawcze – presja – stan – wpływ – reakcja”. Polega on na opisanu poszczególnych elementów oraz przedstawieniu jakie są przyczyny obecnego stanu środowiska, a także jak środowisko wpływa m.in. na życie społeczne i gospodarcze.

Opracowując „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzany na lata 2023-2026 z perspektywą na lata 2027-2030”:

- konsultowano się z pracownikami Urzędu Miejskiego w Dobrzanych w zakresie pozyskania informacji niezbędnych do opracowania Programu;
- dokonano oceny relacji pomiędzy zapisami środowiskowych dokumentów strategicznych szczebla centralnego, wojewódzkiego w celu ustalenia uwarunkowań zewnętrznych dla opracowywanego programu;
- dokonano analizy aktualnych dokumentów strategicznych gminy w celu zachowania spójności priorytetów oraz zapewnienia skoordynowanej realizacji planowanych działań ujętych we wszystkich dokumentach strategicznych;
- na podstawie zebranych danych i informacji określono potrzeby w zakresie ochrony środowiska na terenie gminy i na ich podstawie sprecyzowano cele i niezbędne działania ekologiczne pozostające w zgodności z celami ujętymi w dokumentach strategicznych wyższego szczebla oraz obowiązującymi dokumentami strategicznymi dla gminy;
- we współpracy z pracownikami Urzędu Miejskiego oraz innymi jednostkami opracowano harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji poszczególnych działań ekologicznych, mając na uwadze pilność zaspokojenia potrzeb w zakresie ochrony środowiska, możliwości finansowe gminy oraz dostępne źródła finansowania, zadania zostały przyporządkowane poszczególnym celom, równocześnie dołożono wszelkiej staranności, aby zadania i cele zostały określone zgodnie z zasadą SMART, czyli były realne, mierzalne i określone w czasie.
- uzgodniono sposoby wdrażania i zasady monitorowania programu ochrony środowiska.

Dane o stanie środowiska naturalnego podane są według stanu na dzień 31.12.2022 r., w niektórych przypadkach podane są dane wg stanu na 31.12.2021 r. w przypadku braku bardziej aktualnych danych. Dane przedstawione w Programie pochodzą z GUS, Urzędu Miejskiego w Dobrzanych oraz innych podmiotów, które udostępniły potrzebne informacje. Koszty realizacji działań i określenie sposobu finansowania określono na podstawie informacji udostępnionych przez podmioty odpowiedzialne za dane zadania.

4.3. Uwarunkowania prawne wykonania POŚ

Program Ochrony Środowiska sporządzono zgodnie z wymogami obowiązujących przepisów prawnych dotyczących zagadnień ochrony środowiska. Podstawę prawną dokumentu stanowią wymienione niżej ustawy oraz akty wykonawcze do tych ustaw:

- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2022 poz. 2556 ze zm.),
- ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2022 r. poz. 1029 ze zm.),

- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2022 r. poz. 916 ze zm.),
- ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz.U. z 2022 r. poz. 672 ze zm.),
- ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. 2022 r. poz. 2625 ze zm.),
- ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz.U. z 2023 r., poz. 537 t.j.),
- ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 roku o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. z 2020 r. poz. 2187 t.j.),
- ustawa z dnia 12 czerwca 2015 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych (Dz. U. z 2023 r. poz. 589 t.j.),
- ustawa z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2022 r. poz. 2519 ze zm.),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U.2023 r. poz. 633 ze zm.),
- ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz.U. z 2022 r. poz. 699 ze zm.),
- ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. z 2022 r. poz. 2409 t.j.),
- ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U. 2023 r. poz. 682 ze zm.),
- ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz.U. z 2023 r. poz. 569 t.j.),
- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2022 poz. 503 ze zm.),
- ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz.U. z 2022 r. poz. 572 t.j.),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r. poz. 112).

4.4. Spójność z dokumentami nadrzędnymi

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzany na lata 2023-2026 z perspektywą na lata 2027-2030” uwzględnia założenia i cele zawarte w dokumentach nadrzędnych wyższego szczebla:

1. nadrzędne dokumenty strategiczne:
  - a. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności,
  - b. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku),
  - c. Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej
2. zintegrowane strategie o charakterze horyzontalnym:
  - a. Polityka energetyczna Polski do 2040 roku
  - b. Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”,
  - c. Strategia zrównoważonego rozwoju transportu do 2030,
  - d. Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030,
  - e. Strategia Sprawne Państwo 2030,
  - f. Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022,
  - g. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
  - h. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030,
  - i. Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030,
  - j. Polityka energetyczna Polski do 2040 roku.
3. dokumenty sektorowe:
  - a. Aktualizacja Krajowego Programu Ochrony Powietrza do 2025 roku (z perspektywą do 2030 roku oraz do 2040 roku),
  - b. Aktualizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych,
  - c. Krajowy plan gospodarki odpadami 2022,
  - d. Krajowy program zapobiegania powstawaniu odpadów,

- e. Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027,
  - f. Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030,
  - g. Program wodno-środowiskowy kraju,
  - h. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry,
  - i. Plan zarządzania ryzykiem powodziowym,
4. dokumenty o charakterze programowym/wdrożeniowym oraz pozostałe branżowe programy, plany i strategie na terenie województwa zachodniopomorskiego:
- a. Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030,
  - b. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego,
  - c. Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2026 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2027-2032 wraz z Planem Inwestycyjnym,
  - d. Program ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego 2030,
  - e. Program ochrony powietrza wraz z planem działań krótkoterminowych dla strefy zachodniopomorskiej.
5. dokumenty lokalne:
- a. Strategia Rozwoju Gminy,
  - b. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Dobrzany,
- Cele „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzany na lata 2023-2026 z perspektywą na lata 2027-2030” są spójne z celami dokumentów nadrzędnych.

4.5. Efekty realizacji dotychczasowego Programu

Dotychczas obowiązującym dokumentem dotyczącym ochrony środowiska przyrodniczego na terenie Gminy Dobrzany był „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzany na lata 2019-2022 z perspektywą na lata 2023-2026”.

W ramach Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzany wyznaczono następujące cele w zależności od obszaru interwencji:

- I. OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA (OKJP)
Cel: Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu;
- II. ZAGROŻENIA HAŁASEM (ZH)
Cel: Poprawa klimatu akustycznego i ochrona mieszkańców gminy przed nadmiernym hałasem;
- III. PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE (PEM)
Cel: Ochrona przed szkodliwym działaniem pól elektromagnetycznych;
- IV. GOSPODAROWANIE WODAMI (GW)
Cel: Osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wód pod względem jakościowym i ilościowym na terenie Gminy Dobrzany;
- V. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA (GWS)
Cel: Rozwój gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Dobrzany;
- VI. ZASOBY GEOLOGICZNE (ZG)
Cel: Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi;
- VII. GLEBY (GL)
Cel: Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu;
- VIII. GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW (GO)
Cel: Racjonalna gospodarka odpadami na terenie Gminy Dobrzany;
- IX. ZASOBY PRZYRODNICZE (ZP)

Cel: Zachowanie różnorodności biologicznej na terenie Gminy Dobrzany,

X. ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI (ZPA)

Cel: Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii.

W poprzednich latach w ramach realizacji POŚ wykonano szereg remontów dróg, prac termomodernizacyjnych i projektów wodno – kanalizacyjnych, jak również bieżące zadania związane z ochroną środowiska a wynikające z obowiązków statutowych jednostek odpowiedzialnych.

W ramach Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzany na lata 2019-2020 wyznaczonych zostało 71 zadań. Z nich podjęto się realizacji 31, co daje stopień wykonania na poziomie 43,66%. Część zadań prowadzona była w trybie ciągłym, rokrocznie (8 zadań), niektóre zadania zostały zrealizowane tylko częściowo (3 zadania). Nie zrealizowano 33 zadań, co daje 46,47% całości. O siedmiu zadaniach brak jest informacji. Niektóre z zadań zostały przypisane złym podmiotom realizującym.

Na terenie gminy realizowanych było kilka zadań dodatkowych z zakresu ochrony środowiska, które nie zostały wyznaczone bezpośrednio przez Program Ochrony Środowiska (6 zadań). Łączne koszty poniesione na ochronę środowiska w latach 2019-2020 na terenie Gminy Dobrzany wyniosły 5 410 091,06 zł. Największe nakłady finansowe poniesiono na realizację zadań w obszarach interwencji: ochrona klimatu i jakości powietrza (2 317 954,41 zł) oraz zasoby przyrody (2 177 074,45 zł), najmniejsze zaś na zadania z zakresu gospodarowania wodami (13 290,00 zł).

W ramach Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzany na lata 2021-2022 wyznaczonych zostało 71 zadań. Z nich podjęto się realizacji 51, co daje stopień wykonania na poziomie 71,83%. Część zadań prowadzona była w trybie ciągłym, rokrocznie, niektóre zadania zostały zrealizowane tylko częściowo. Nie zrealizowano 16 zadań, co daje 22,54% całości. O czterech zadaniach brak jest informacji.

Łączne koszty poniesione na ochronę środowiska w latach 2021-2022 na terenie Gminy Dobrzany wyniosły 5 515 323,82 zł. Największe nakłady finansowe poniesiono na realizację zadań w obszarach interwencji: ochrona klimatu i jakości powietrza (3 765 483,63 zł) oraz zasoby przyrody (1 365 793,29 zł).

5. OCENA STANU ŚRODOWISKA

5.1. Charakterystyka Gminy Dobrzany

5.1.1. Informacje ogólne i położenie

Gmina Dobrzany to gmina miejsko-wiejska, położona w południowo-wschodniej części powiatu stargardzkiego, w województwie zachodniopomorskim. Siedzibą gminy jest miasto Dobrzany. W skład gminy wchodzi: Miasto Dobrzany i 13 sołectw, w tym miejscowości: Biała, Błotno, Bytowo, Dolice, Grabnica, Kępno, Kozy, Krzemień, Lutkowo, Mosina, Odargowo, Ognica, Sierakowo, Szadzko. Miejscowości Dolice i Grabnica tworzą jedno sołectwo. Od północy graniczy ona z Gminą Chociwel, od północnego wschodu z Gminą Ińsko. Na wschód od Dobrzan znajduje się Gmina Kalisz Pomorski, leżąca już w sąsiednim powiecie drawskim. Gmina Recz, leżąca w powiecie choszczeńskim, graniczy z Dobrzanami od południowego wschodu. Od południa Gmina graniczy z Gminą Suchań, a od zachodu z Gminą Marianowo. Powierzchnia Gminy Dobrzany wynosi 134,72 km², co stanowi ok. 8.9% powierzchni powiatu stargardzkiego, średnia gęstość zaludnienia gminy wynosi 37 os./km².

Rycina 1. Położenie Gminy Dobrzany na tle powiatu stargardzkiego

Źródło: gminy.pl

Zgodnie z regionalizacją fizycznogeograficzną, Gmina Dobrzany położona jest w następujących jednostkach:

- prowincja: Nizina Środkowoeuropejska (31);
- podprowincja: Pojezierza Południowobałtyckie (314-316);
- makroregion: Pojezierze Zachodniopomorskie (314.41-47);
- mezoregion: Pojezierze Ińskie (314.43);
- makroregion: Pojezierze Południowopomorskie (314.6-7);
- mezoregion: Równina Drawska (314.63).

Pojezierze Ińskie jest terenem morfologicznie bardzo urozmaiconym i atrakcyjnym krajobrazowo. Elementy rzeźby związane są z działalnością lądolodu i wód fluwiogłacjalnych ostatniego zlodowacenia. Licznie występującym tu wzgórzom moren czołowych, towarzyszą pagóry kemów i wały ozów. Rynny subglacjalne o stromych zboczach i nierównym dnie, wypełniają jeziora (Ińsko, Dłusko, Wisola, Krzemień). Wysokości bezwzględne w granicach obszaru arkusza Ińsko wahają się od 90 m n. p. m., w obniżeniu Jeziora Krzemień, do 170 m n. p. m. na wzgórzach morenowych w okolicach Sarnikierza. Stoki wzgórz moren czołowych osiągają nachylenie do 10%, przy znacznych deniwelacjach, dochodzących do 30 m.

Równina Drawska stanowi, w części objętej arkuszem Ińsko, teren słabiej urozmaicony morfologicznie. Jest to sandr, należący do najbardziej rozległych na Niżu Polskim. Jego powierzchnia wykazuje generalny spadek na południe i południowy wschód. Najwyższe wyniesienie sandru o wysokości 155 m n. p. m. znajduje się koło Studnicy, a najniższe nad Drawą i leży na wysokości około 100 m n. p. m. W części północnej występują płytkie jeziora wytopiskowe, a na pozostałym obszarze liczne podmokłości i tereny bagienne. Przez południowo-wschodni fragment obszaru objętego mapą przepływa Drawa, która tworzy tu wąską i głęboko wciętą w sandr dolinę o stromych brzegach.

5.1.2. Sytuacja demograficzna

Według danych przekazanych przez Urząd Miejski w Dobrzanych na dzień 31 XII 2022 roku teren gminy zamieszkiwało 4 485 osób, w tym 2 249 mężczyzn i 2 236 kobiet. Współczynnik feminizacji w roku 2022 wynosił 99. Zarówno liczba ludności ogółem, jak i liczba kobiet i mężczyzn, w ostatnich latach wykazują tendencję spadkową.

Tabele poniżej przedstawiają sytuację demograficzną na terenie gminy na przestrzeni lat 2017-2021.

Tabela 1. Podstawowe dane demograficzne charakteryzujące Gminę Dobrzany

Liczba ludności ogółem [os.]				
2017	2018	2019	2020	2021
4 929	4 854	4 800	4 641	4 587
Liczba kobiet [os.]				
2017	2018	2019	2020	2021
2 424	2 405	2 377	2 297	2 286
Liczba mężczyzn [os.]				
2017	2018	2019	2020	2021
2 505	2 449	2 423	2 344	2 301
Współczynnik feminizacji [os.]				
2017	2018	2019	2020	2021
97	98	98	98	99
Przyrost naturalny				
2017	2018	2019	2020	2021
-14	-8	2	-10	-45

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Struktura ludności Gminy Dobrzany pod względem wieku ekonomicznego w 2021 roku przedstawia się następująco: 17,7% ogółu mieszkańców stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat), 59,5% osoby w wieku produkcyjnym, natomiast 22,8% stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym. Zauważalny jest spadek udziału ludności w grupie wieku produkcyjnego oraz wzrost udziału grupy wieku poprodukcyjnego, co świadczyć może o starzejącym się społeczeństwie gminy. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił na koniec 2021 roku 5,2%.

Strukturę ludności według ekonomicznej grupy wieku oraz udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Grupy wieku ekonomicznego oraz struktura bezrobocia w latach 2017-2021

Rok	Wiek przedprodukcyjny (0-17 lat)	Wiek produkcyjny	Wiek poprodukcyjny	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym
	[%]	[%]	[%]	[%]
2017	17,4	63,9	18,8	5,0
2018	17,1	63,4	19,6	4,9
2019	17,2	62,4	20,4	5,2
2020	17,8	60,0	22,2	6,1
2021	17,7	59,5	22,8	5,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

5.1.3. Gospodarka

Gmina Dobrzany to obszar o rozwiniętej funkcji rolniczo-leśnej z atrakcyjnymi krajobrazowo i przyrodniczo terenami, stwarzającymi możliwości turystycznego ich wykorzystania. Ważnym sektorem gospodarki lokalnej w Gminie Dobrzany jest rolnictwo, które stanowi źródło utrzymania dużej części ludności.

Zgodnie z danymi GUS, na terenie gminy w 2017 roku zarejestrowanych było ogółem 435 podmiotów gospodarczych (wg. rejestru region), natomiast w roku 2021 – 442 podmioty.

Tabela 3. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Dobrzany w latach 2017-2021

Lata	2017	2018	2019	2020	2021
Gmina Dobrzany	435	421	433	433	442

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Biorąc pod uwagę dane dotyczące podmiotów gospodarczych według ich rodzajów działalności, na terenie Gminy Dobrzany przeważają podmioty z sektora działalności pozostałej (szeroko pojęte usługi) – 235 podmiotów gospodarczych. Najmniej jest podmiotów gospodarczych z sektora rolniczego – 25 podmiotów. Poniższa tabela przedstawia podmioty gospodarcze według rodzajów działalności w 2021 roku.

Tabela 4. Podmioty gospodarcze według rodzajów działalności na terenie Gminy Dobrzany w 2021 roku

Jednostka administracyjna	Podmioty gospodarcze ogółem	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przemysł i budownictwo	Pozostała działalność
Gmina Dobrzany	442	25	182	235

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W liczbie podmiotów gospodarczych przeważają podmioty z sektora prywatnego – 428 podmiotów w roku 2021.

Tabela 5. Podmioty gospodarcze według sektora własnościowego w 2021 roku

Sektory własnościowe	Liczba podmiotów
sektor publiczny - ogółem	13
sektor prywatny - ogółem	428

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

5.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza

5.2.1. Analiza stanu wyjściowego

Opis klimatu

Jakość powietrza – a dokładniej poziom stężeń zanieczyszczeń w powietrzu ściśle zależy od warunków meteorologicznych oraz działalności antropogenicznej. Temperatura powietrza, prędkość wiatru, natężenie promieniowania słonecznego czy też wilgotność oddziałują na wielkość emisji zanieczyszczeń.

Na rozprzestrzenianie się substancji zanieczyszczających znaczący wpływ mają prędkość i kierunki wiatrów. W momencie braku wiatrów oraz wiatrów o małych prędkościach następuję pogarszanie wentylacji powietrza, co przyczynia się do wzrostu stężeń zanieczyszczeń w przypowierzchniowych warstwach atmosfery. Prędkość wiatru wpływa na tempo przemieszczania się powietrza wraz z zanieczyszczeniami, natomiast kierunek decyduje o trasie ich migracji. Opady atmosferyczne, wilgotność, natężenie promieniowania słonecznego wpływa także na przemiany fizyko – chemiczne zanieczyszczeń w atmosferze oraz ich wymywanie. Od kierunków i prędkości wiatru zależy natomiast transport zanieczyszczonych mas powietrza znad obszarów ich emisji. Innym czynnikiem fizycznym wpływającym na poziom zanieczyszczeń jest stopień zróżnicowania ukształtowania terenu, w którym mogą występować obszary o specyficznym klimacie, mikroklimacie i specyficznych warunkach meteorologicznych. Kolejnym czynnikiem wyznaczającym jakość powietrza jest zjawisko tzw. inwersji termicznej, oznaczające się występowaniem temperatury niższej tuż przy powierzchni ziemi, niż w wyższych partiach atmosfery. Najlepsze warunki rozprzestrzeniania zanieczyszczeń panują na terenach płaskich, gdzie występuje duża liczba dni z nasłonecznieniem, dobre warunki termiczne oraz wysokie prędkości mas powietrza. Natomiast w dolinach, nieckach wymiana mas powietrza jest utrudniona. Temperatura powietrza wpływa pośrednio na jakość powietrza. Niskie temperatury powodują wzrost emisji zanieczyszczeń związanych ze spalaniem paliw w instalacjach grzewczych.

Klimat województwa zachodniopomorskiego cechuje duża zmienność wynikająca ze ścierania się w jego obrębie wpływów klimatu morskiego i lądowego, a także wpływu czynników lokalnych (jak ukształtowanie terenu i jego wyniesienie nad poziom morza) na przebieg zjawisk pogodowych. Przez środek województwa, z południowego zachodu na północny wschód rozciąga się wał morenowy, który wyraźnie różnicuje przestrzenny rozkład wielkości usłonecznienia, temperatury, opadów i prędkości wiatru po obu jego stronach. Północna i zachodnia część województwa charakteryzuje się małą amplitudą roczną, sezonową i dzienną temperatur powietrza, dużą wilgotnością i wietrznością, chłodniejszym latem i krótką, łagodną zimą oraz znaczną ilością opadów. Im dalej od morza i w kierunku wschodnim pojawiają się wyższe temperatury latem i niższe zimą, znaczne amplitudy temperatur w ciągu dnia, dłuższa zima z zalegającą pokrywą śnieżną. Sąsiedztwo Bałtyku i Zalewu Szczecińskiego przyczyniają się do lokalnego zróżnicowania poszczególnych czynników meteorologicznych, które zmniejszają się podczas wiatrów o dużych prędkościach i przemieszczaniu się układów niżowych. Średnie roczne temperatury powietrza na obszarze województwa wahają się między 7,0°C a 8,5°C, a średnia roczna wysokość opadów od 490 do 770 mm. Przeważającym kierunkiem wiatrów jest zachodni i południowo-zachodni.

Gmina Dobrzany znajduje się w obrębie zachodniopomorskiego regionu klimatycznego (Woś, 1999). Średnia suma opadów wynosi około 630 mm, a średnia temperatura roczna około +8°C. Dni z pokrywą śnieżną jest średnio 50, z przymrozkami 90. Okres wegetacyjny trwa 210– 220 dni. Istotną cechą lokalnego klimatu Pojezierza Ińskiego jest jego duża zmienność i nieregularność, związana ze skomplikowaną rzeźbą terenu.

5.2.2. Jakość powietrza atmosferycznego

Stan jakości powietrza

Zgodnie z art. 89 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2022 poz. 2556) na podstawie wyników pomiarów prowadzonych na stacjach Państwowego Monitoringu Środowiska GIOŚ (w tym Regionalne Wydziały Monitoringu Środowiska GIOŚ) co roku, w terminie do 30 kwietnia, dokonuje oceny jakości powietrza w danym województwie za poprzedni rok kalendarzowy. Wyniki ocen publikowane są w formie wojewódzkich raportów

dostępnych na portalu Jakość Powietrza GIOŚ w zakładce publikacje na podstronach wojewódzkich. Wyniki ocen GIOŚ przekazuje zarządowi województwa, który opracowuje i wdraża program ochrony powietrza w województwie dla stref, w których zanotowano przekroczenia norm jakości powietrza.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska na podstawie rocznych ocen jakości powietrza wykonanych przez RWMŚ wykonuje zbiorczą ocenę jakości powietrza.

Zgodnie z transpozycją do polskiego prawa Dyrektywy w sprawie jakości i czystszeo powietrza dla Europy, przyjmuje się, że od stycznia 2010 r. dla wszystkich zanieczyszczeń uwzględnionych w ocenie, strefę stanowi:

- aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- miasto niebędące aglomeracją o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy,
- pozostały obszar województwa, niewchodzący w skład aglomeracji i miast powyżej 100 tys. mieszkańców.

Substancje podlegające ocenie to:

- dwutlenek siarki SO₂,
- dwutlenek azotu NO₂,
- tlenek węgla CO,
- benzen C₆H₆,
- pył zawieszony PM₁₀,
- pył zawieszony PM_{2.5},
- ołów w pyle Pb(PM₁₀),
- arsen w pyle As(PM₁₀),
- kadm w pyle Cd(PM₁₀),
- nikiel w pyle Ni(PM₁₀),
- benzo(a)piren w pyle B(a)P(PM₁₀),
- ozon O₃.

Podstawą klasyfikacji stref w rocznej ocenie jakości powietrza są wartości poziomów:

- dopuszczalnego - oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony na podstawie wiedzy naukowej, w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie lub środowisko jako całość, który powinien być osiągnięty w określonym terminie i po tym terminie nie powinien być przekroczony,
- docelowego - oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie lub środowisko jako całość, który ma być osiągnięty tam gdzie to możliwe w określonym czasie,
- poziomu celu długoterminowego - oznacza poziom substancji w powietrzu, który należy osiągnąć w dłuższej perspektywie z wyjątkiem przypadków, gdy nie jest to możliwe w drodze zastosowania proporcjonalnych środków – w celu zapewnienia skutecznej ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska.

Oprócz w/w poziomów określony jest również poziom krytyczny, po przekroczeniu którego mogą wystąpić bezpośrednie niepożądane skutki w odniesieniu do komponentów przyrody, ale nie w odniesieniu do człowieka oraz margines tolerancji, który określa procentową część poziomu dopuszczalnego, o którą poziom ten może zostać przekroczony. W wyniku klasyfikacji, w zależności od analizy stężeń w danej strefie, można wydzielić następujące klasy stref:

- klasa A – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają poziomów dopuszczalnych lub poziomów docelowych,
- klasa B – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji,
- klasa C – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne powiększone o margines tolerancji, w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalne i poziomy docelowe.

Dla ozonu:

- klasa D1 – stężenia ozonu nie przekraczają poziomu celu długoterminowego,
- klasa D2 – stężenia ozonu przekraczają poziom celu długoterminowego,
- oraz dla PM2.5:
- klasa A – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają poziomu docelowego,
- klasa C2 – stężenia PM2.5 przekraczają poziom docelowy.

Oceny jakości powietrza wykonywane są w odniesieniu do obszaru strefy. Obszar województwa zachodniopomorskiego podzielony jest na 3 strefy oceny jakości powietrza: Miasto Koszalin, aglomerację szczecińską oraz strefę zachodniopomorską, do której należy Gmina Dobrzany. Ocenę jakości powietrza według kryteriów dla ochrony zdrowia dla wszystkich substancji przeprowadza się w ww. strefach. Natomiast ocenę jakości powietrza według kryteriów dla ochrony roślin przeprowadza się wyłącznie dla strefy zachodniopomorskiej.

W 2022 r. na terenie województwa zachodniopomorskiego na potrzeby rocznej oceny jakości powietrza stosowano pomiary intensywne – wykonywane na stałych stanowiskach, obejmujące: pomiary automatyczne i pomiary manualne prowadzone codziennie. W 2022 r. w ramach systemu Państwowego Monitoringu Środowiska na terenie województwa zachodniopomorskiego funkcjonowało ogółem 11 stacji pomiarowych. Wszystkie pomiary realizowane były przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska jako monitoring w wojewódzkiej sieci stacji i punktów pomiarowych, w ramach ogólnopolskiego systemu monitoringu powietrza PMŚ. W ramach wojewódzkiej sieci pomiarowej RWMŚ w Szczecinie dysponuje 1 mobilną stacją pomiarową, za pomocą której wykonuje pomiary w miejscowościach województwa zachodniopomorskiego posiadających status uzdrowiska.

Ocena jakości powietrza pod kątem ochrony roślin w latach 2021-2022 nie wykazała przekroczeń dopuszczalnych stężeń dla ozonu, dwutlenku siarki i tlenków azotu, w efekcie więc strefę zaliczono do klasy A. Przekroczony jest jednak poziom celu długoterminowego dla ozonu ($6000 \mu\text{g}/\text{m}^3\cdot\text{h}$), przez co strefę zaliczono do klasy D2.

Tabela 6. Klasyfikacja strefy zachodniopomorskiej z uwzględnieniem kryteriów ochrony roślin

Rok	Klasa dla obszaru ze względu na poziom dopuszczalny SO ₂	Klasa dla obszaru ze względu na poziom dopuszczalny NO _x	Klasa dla obszaru ze względu na poziom dopuszczalny O ₃	Klasa dla obszaru ze względu na poziom celu długoterminowego dla O ₃
2021	A	A	A	D2
2022	A	A	A	D2

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie zachodniopomorskim, raport wojewódzki za rok 2022

Ozon jako substancja zanieczyszczająca środowisko jest problemem ponadregionalnym. Powstaje w wyniku reakcji fotochemicznej z udziałem tlenków azotu, tlenku węgla i węglowodorów. Do wytworzenia się reakcji niezbędna jest energia słoneczna, stąd stężenia ozonu wzrastają w dni słoneczne, wiosenne i letnie. Wysokie stężenie ozonu jest skutkiem takich procesów jak emisja z zakładów przemysłowych, elektrociepłowni, emisja komunikacyjna, napływ zanieczyszczeń spoza granic kraju oraz spoza granic województwa, a także sprzyjające warunki meteorologiczne do tworzenia ozonu.

W poniższej tabeli przedstawiono klasyfikację strefy zachodniopomorskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia. Prowadzona ocena ma na celu monitorowanie zmian jakości powietrza i ma być podstawą do podjęcia działań powodujących zmniejszenia stężeń zanieczyszczeń w powietrzu przynajmniej do poziomu stężenia dopuszczalnego na terenie kraju w określonym terminie.

W rocznej ocenie jakości powietrza dla strefy zachodniopomorskiej za rok 2021, z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych dla celów ochrony zdrowia, stwierdzono przekroczenia dla pyłu PM10 oraz ozonu w perspektywie długoterminowej. W ocenie za rok 2022 stwierdzono jedynie przekroczenia poziomu celu długoterminowego pod kątem zanieczyszczenia ozonem.

Tabela 7. Klasyfikacja strefy zachodniopomorskiej z uwzględnieniem kryteriów ochrony zdrowia

Rok	Symbol klasy strefy dla poszczególnych substancji											
	NO ₂	SO ₂	CO	C ₆ H ₆	Pył PM _{2,5}	Pył PM ₁₀	BaP	As	Cd	Ni	Pb	O ₃
2021	A	A	A	A	A	C	A	A	A	A	A	A (D2)
2022	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A (D2)

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie zachodniopomorskim, raport wojewódzki za rok 2022

Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w województwie zachodniopomorskim jest emisja antropogeniczna pochodząca z sektora bytowo-komunalnego (emisja powierzchniowa), z komunikacji (emisja liniowa) oraz z działalności przemysłowej (emisja punktowa). Znaczący udział w stężeniach zanieczyszczeń w powietrzu na obszarze województwa ma ich napływ z obszaru Polski oraz Europy. Głównymi lokalnymi źródłami zanieczyszczeń są kominy domów ogrzewanych indywidualnie oraz transport samochodowy, który wpływa na stężenia zanieczyszczeń zwłaszcza na obszarach bezpośrednio sąsiadujących z drogami o znacznym natężeniu ruchu. Przemysł zlokalizowany na obszarze województwa zachodniopomorskiego, głównie energetyka zawodowa, ze względu na dużą wysokość kominów, w znacznym stopniu eksportuje zanieczyszczenia poza granice województwa. Zakłady przemysłowe o istotnej emisji nieorganizowanej lub emitowanej poprzez niskie emitory mogą również bezpośrednio wpływać na jakość powietrza w sąsiedztwie. Zanieczyszczenia komunikacyjne w postaci pyłów powstają głównie w wyniku ścierania się hamulców, opon i nawierzchni dróg oraz unosu zanieczyszczeń z powierzchni dróg, natomiast tlenki azotu są emitowane z rur wydechowych.

W związku z tym, że na poszczególnych stacjach strefy odnotowano przekroczenia poziomów dopuszczalnych i docelowych substancji co kolejno skutkuje obowiązkiem monitorowania stężeń na obszarach przekroczeń oraz konsekwentnym realizowaniem zadań mających na celu utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych/docelowych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach.

Program ochrony powietrza oraz plan działań krótkoterminowych dla strefy zachodniopomorskiej został przyjęty Uchwałą Nr XVI/206/20 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 04 czerwca 2020 r. Uchwała opublikowana została w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 30 czerwca 2020 roku, poz. 3126. Program ochrony powietrza jest elementem polityki ekologicznej regionu, stąd zaproponowane w nim działania muszą być spójne z istniejącymi dokumentami strategicznymi, czyli powinny realizować wyznaczone dotychczas cele w ujęciu regionalnym i lokalnym. Przy wyznaczaniu celów i działań konieczne jest także uwzględnienie uwarunkowań gospodarczych, ekonomicznych i społecznych.

W sezonie grzewczym stan jakości powietrza w gminach odczuwalnie się pogarsza, zwłaszcza w dni o małym przewietrzaniu, wysokim zachmurzeniu i niskiej temperaturze, kiedy to mieszkańcy ogrzewają gospodarstwa domowe. Szansą na ograniczenie emisji pochodzącej z indywidualnych kotłowni jest zmiana sposobu ogrzewania budynków z pieców węglowych na ogrzewanie na gaz lub olej, lub wymiana przestarzałych systemów grzewczych na nowe kotły węglowe wyposażone w zasobniki a także przyłączenie budynków do sieci ciepłej. Spalanie paliw w takich kotłach powoduje znacznie mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza, w tym nie powoduje emisji zanieczyszczeń pyłowych. Wykorzystanie energii słonecznej jako alternatywy zamiast ogrzewanie mieszkań źródłami energii nieodnawialnej zwiększy szanse redukcji emisji substancji szkodliwych.

Na terenie Gminy Dobrzany brak jest zorganizowanego scentralizowanego systemu ciepłowniczego (nie istnieją zakłady produkujące ciepło – ciepłownie, elektrociepłownie). Funkcjonują tu głównie indywidualne źródła ciepła o niskich mocach oraz nieliczne kotłownie lokalne opalane najczęściej paliwami stałymi.

Na terenie Gminy Dobrzany brak sieci gazowniczej. Użytkowanie i dystrybucja gazu do celów gospodarczych odbywa się tylko w butlach.

Celem zmiany struktury ogrzewania budynków uchwałą Nr XXXV/540/18 z dnia 26 września 2018 r. Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego przyjął tzw. uchwałę antysmogową. Uchwała antysmogowa województwa zachodniopomorskiego wprowadza ograniczenia i zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Uchwała wskazuje również rodzaje paliw, których dotyczy zakaz stosowania: niesortowanych, mułów i flotokonzentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem, węgla brunatnego oraz innych niespełniających wymagań jakościowych określonych

w przepisach wydanych na podstawie ustawy o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw. W przypadku instalacji uchwała dopuszcza do stosowania pieców, które spełniają minimalny standard emisyjny zgodny z 5 klasą pod względem granicznych wartości sprawności cieplnej oraz granicznych wartości emisji zanieczyszczeń normy PN-EN 303-5:2012. Istotną częścią uchwały jest harmonogram wejścia w życie nakazów i zakazów z nią związanych. Zakaz stosowania wcześniej wspomnianych paliw wszedł w życie 1 maja 2019 roku. Natomiast dla instalacji już istniejących wprowadzono przepisy przejściowe:

- od 1 stycznia 2024 roku wchodzi w życie zakaz stosowania instalacji niespełniających wymagań odnoszących się do sprawności cieplnej i emisji zanieczyszczeń określonych dla klasy 3, 4 lub 5, czyli wszystkie istniejące instalacje nie spełniające tych wymagań muszą być wymienione w terminie do 1 stycznia 2024 roku,
- od 1 stycznia 2028 roku pozostają w użytku tylko urządzenia spełniające minimum klasę 5 według wyżej wymienionej normy, czyli wymianie muszą ulec wszystkie istniejące instalacje nie spełniające klasy 5.

Docelowo na terenie województwa zachodniopomorskiego dopuszczone będzie eksploatowanie ogrzewaczy pomieszczeń (kominki, kozy, piece kaflowe itp.) spełniających minimalne poziomy sezonowej efektywności energetycznej i normy emisji zanieczyszczeń dla sezonowego ogrzewania pomieszczeń określone w ust. 1 i 2 załącznika II do rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe. Wymiana lub dostosowanie ogrzewaczy niespełniających powyższych wymogów musi nastąpić do 1 stycznia 2028 r.¹

Przepisy powyższe dotyczą instalacji, w których następuje spalanie paliw na potrzeby dostarczania lub wydzielania ciepła, w szczególności dotyczy to kotłów, kominków lub pieców.

Źródłem zanieczyszczeń na terenie gminy jest także emisja liniowa pochodząca z transportu samochodowego. Jest to emisja, którą generuje transport prywatny i publiczny. Emisja liniowa powstaje z procesów spalania paliw w pojazdach, w wyniku ścierania nawierzchni dróg, opon, okładzin, a także w związku z unoszeniem się pyłu z dróg. Ze środków komunikacji do powietrza emitowane są głównie: tlenki azotu, pyły, węglowodory aromatyczne, tlenek i dwutlenek węgla oraz metale ciężkie. Wpływają one na pogorszenie jakości powietrza atmosferycznego i powodują wzrost stężenia ozonu w troposferze. Ilość emitowanych zanieczyszczeń zależy od wielu czynników między innymi od: natężenia i płynności ruchu, parametrów technicznych i stanu drogi. Najbardziej zagrożone na emisję liniową są tereny przyległe do ciągów komunikacyjnych, głównie ma to niekorzystny wpływ na uprawy rolne. Nadmienić należy, że szkodliwe substancje związane z komunikacją samochodową stanowią źródło emisji zanieczyszczeń nie tylko do powietrza ale również gleby, a w konsekwencji również wód w skutek wymywania zanieczyszczeń z powierzchni gruntu. W celu zmniejszenia emisji liniowej na terenie gmin należy przeprowadzić remonty dróg o złym stanie technicznym, usprawnić ruch samochodowy, rozbudować i zachęcić mieszkańców do korzystania z transportu zbiorowego oraz rozbudować sieć ścieżek rowerowych i chodników. Na terenie Gminy Dobrzany obecnie istnieje 0,8 km ścieżek rowerowych.

Emisja punktowa (przemysłowa) jest to emisja antropogeniczna, pochodząca głównie z zanieczyszczeń z procesów technologicznych oraz grzewczych w zakładach przemysłowych. Jest ona również jednym z czynników kształtujących stan jakości powietrza atmosferycznego na terenie gminy. Źródła przemysłowe również odpowiedzialne są za emisje pyłów PM_{2,5}, PM₁₀ oraz benzo(a)pirenu. Na ogólną emisję przemysłową największy wpływ wywierają źródła „technologiczne” w zakładach produkcyjnych.

Na terenie gminy brak większych zakładów przemysłowych, najistotniejsze z nich to:

- SKATOM – ul. Staszica 47, 73-130 Dobrzany;
- Pol-Osteg – ul. Jana Pawła II 34, 73-130 Dobrzany;
- Forest Sp. z o.o. – ul. Stargardzka 5a, 73-130 Dobrzany;

---

¹ <https://srodowisko.wzp.pl/biuro-ds-geologii-i-polityki-ekologicznej/uchwala-antysmogowa/uchwala-antysmogowa>

- VT-Sport Sp. z o.o. – ul. Stargardzka 16, 73-130 Dobrzany.

Zanieczyszczenie powietrza jest obecnie jednym z najpoważniejszych wyzwań środowiskowych na świecie i stanowi także istotny problem w krajach UE. Problem smogu w Polsce występuje co najmniej od kilkadziesiąt lat. Zanieczyszczenia pochodzące z gospodarstw domowych, które ogrzewane są przez spalanie niskiej jakości paliw są główną przyczyną występowania smogu w naszym kraju. 1 lipca 2021 roku została uruchomiona Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków. Celem stworzenia centralnej bazy (tj. CEEB – Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków) jest poprawa jakości powietrza – likwidacja głównej przyczyny zanieczyszczeń – emisji substancji powodujących smog. CEEB będzie ważnym narzędziem wspierającym wymianę starych kotłów grzewczych, będzie również miejscem gdzie dostępne będą informacje na temat wszystkich programów finansowania wymiany pieców. Dzięki szczegółowym danym o budynkach będziemy wiedzieć o wiele więcej na temat sytuacji w mieszkalnictwie. CEEB stanowić będzie również narzędzie dla organów administracji centralnej i samorządowej do realizacji polityki niskoemisyjnej.

Dla obywateli zostały uruchomione usługi, które przyczynią się do poprawy stanu technicznego budynków w zakresie bezpieczeństwa, np. zamówienie przeglądu kominiarskiego czy inwentaryzacji budynku. Celem zbierania informacji o budynkach jest stworzenie kompletnej bazy danych, na podstawie której gmina będzie mogła wnioskować o fundusze w celu poprawy jakości powietrza.

5.2.3. Odnawialne źródła energii

Na poprawę stanu jakości powietrza ma również wpływ stosowanie odnawialnych źródeł energii. Rozwój OZE powoduje zmniejszenie zużycia paliw kopalnych podczas spalania których odbywa się emisja zanieczyszczeń. Produkcja energii z odnawialnych źródeł przyczynia się do rozkwitu innowacyjnych sektorów gospodarki, m.in. w sektorze usług inżynierskich, informatycznych medycznych i doradczych, oraz wpływa na rozwój wysokowydajnych, niskoemisyjnych branż wytwórczych, takich jak przemysł maszynowy, elektrotechniczny i elektroniczny, chemiczny i farmaceutyczny oraz samochodowy co skutkuje rozrastaniem się rynku pracy.

Według danych Urzędu Regulacji Energetyki, na koniec marca 2019 roku w Polsce istniało 3061 instalacji odnawialnych źródeł energii o łącznej mocy zainstalowanej 8717,72 MW.

Najważniejszym i najbardziej aktualnym dokumentem dla energetyki w Unii Europejskiej jest Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych, która nakłada na Polskę obowiązek uzyskania 15% udziału energii z OZE w bilansie zużycia energii finalnej w 2020 r.

Energia wiatru

Jednym ze źródeł OZE jest energia wiatru. Jest ona przekształcana w energię elektryczną za pomocą turbin wiatrowych, jak również wykorzystywana jako energia mechaniczna w wiatrakach i pompach wiatrowych. Lokalizacja elektrowni wiatrowych głównie zależy od dwóch czynników tj. od zasobu energii wiatru oraz od uwarunkowań przyrodniczo-przestrzennych. Przyjmuje się, że strefy I - III charakteryzują się korzystnymi warunkami dla rozwoju energetyki wiatrowej.

Gmina Dobrzany należy do III strefy energetycznej wiatru (korzystnej) pod względem wykorzystania energii wiatru.

W Polsce mimo korzystnych warunków dla lokalizacji farm wiatrowych od kilku lat powstają znaczne ograniczenia prawne dla budowy lądowych elektrowni wiatrowych. W 2016 roku Sejm RP uchwalił ustawę z dnia 20 maja 2016 roku o inwestycjach w zakresie energetyki wiatrowej. Wg tej ustawy farmy wiatrowe nie mogą powstawać w mniejszej odległości od budynków mieszkalnych niż 10-krotność ich wysokości wraz z wirnikiem i łopatami. W praktyce to 1,5-2 km co w znacznym stopniu ogranicza znalezienie w Polsce lokalizacji, w których mogłyby powstać farmy wiatrowe. Również w projekcie Polityki Energetycznej Polski do 2040 roku zawarte zostały zapisy dotyczące zaprzestania budowy lądowych farm wiatrowych na rzecz farm wiatrowych morskich.

Energia słoneczna

Energia słoneczna już od tysięcy lat służyła ludziom do suszenia ubrań i żywności, rozniecania ognia czy ogrzewania pomieszczeń, jednak dopiero od niedawna wykorzystywana jest do wytwarzania prądu elektrycznego. Energię tą można wykorzystywać na trzy główne sposoby:

- zamiana bezpośrednia energii promieniowania słonecznego na energię elektryczną (konwersja fotowoltaiczna),
- zamiana energii promieniowania słonecznego na energię cieplną w kolektorach słonecznych (konwersja fototermiczna),
- pośrednia zamiana tej energii w energię elektryczną w piecach słonecznych lub wykorzystanie jej do celów przemysłowych.

W klimacie umiarkowanym najczęściej stosuje się kolektory słoneczne służące do ogrzewania wody użytkowej, jako system wspomagający główne źródło ciepła (np. kotłownię na biomasę). Stosowane są również ogniwa fotowoltaiczne, w którym następuje przemiana (konwersja) energii promieniowania słonecznego w energię elektryczną w wyniku zjawiska fotowoltaicznego.

Warunki nasłonecznienia panujące na terenie gminy są dość dobre na wykorzystywanie energii słonecznej w formie kolektorów słonecznych oraz ogniw fotowoltaicznych. Według informacji z Urzędu Miejskiego, wydano 7 decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach na budowę farm fotowoltaicznych.

Biomasa i biogaz

Biomasa to najczęściej wykorzystywane źródło energii odnawialnej. Stanowi całą istniejącą na Ziemi materię organiczną, a wszystkie jej stałe lub ciekłe substancje pochodzenia roślinnego i zwierzęcego ulegające biodegradacji. Wykorzystanie biomasy pozwala spożytkować odpady oraz zagospodarować nieużytki.

W zależności od stopnia przetworzenia biomasy, wyodrębnić można następujące rodzaje surowców:

- surowce energetyczne pierwotne: drewno, słoma, rośliny energetyczne,
- surowce energetyczne wtórne: gnojowica, obornik, inne produkty dodatkowe i odpady organiczne, osady ściekowe,
- surowce energetyczne przetworzone: biogaz, bioetanol, biometanol, estry olejów roślinnych (biodiesel), biooleje, biobenzyna i wodór.

Potencjalne zasoby energetyczne biomasy można podzielić w zależności od kierunku pochodzenia na trzy grupy:

- biomasa pochodzenia leśnego,
- biomasa pochodzenia rolnego,
- odpady organiczne.

Biogaz to paliwo gazowe otrzymywane w procesie fermentacji metanowej surowców rolniczych, produktów ubocznych rolnictwa, płynnych lub stałych odchodów zwierzęcych, produktów ubocznych lub pozostałości z przetwórstwa produktów pochodzenia rolniczego lub biomasy leśnej, z wyłączeniem gazu pozyskanego z surowców pochodzących z oczyszczalni ścieków oraz składowisk odpadów.

Gmina Dobrzany posiada potencjał dla rozwoju produkcji energii z biomasy ze względu na duży udział rolnictwa w gospodarce gminy.

Energia geotermalna

Energia geotermalna jest najtrudniejszym do pozyskania rodzajem odnawialnego źródła energii. Najbardziej wydajne złoża gromadzą się bowiem głęboko pod powierzchnią ziemi w postaci gorącej wody, pary lub suchych gorących skał. Zasoby te można wykorzystać do generowania energii elektrycznej w elektrowniach geotermalnych. Oszacowanie potencjału energii geotermalnej wiąże się z koniecznością kosztownych odwiertów próbnych dlatego na terenie gminy nie ma wystarczającego rozpoznania zasobów wód geotermalnych pozwalającego ocenić opłacalność ich wykorzystania. Na terenie Polski występują naturalne baseny sedimentacyjno-strukturalne, wypełnione gorącymi wodami podziemnymi o zróżnicowanych temperaturach, których bezwzględna wartość zdeterminowana jest powierzchniowymi zmianami intensywności strumienia

ciepłego ziemi. Temperatury tych wód wynoszą od kilkudziesięciu do ponad 90°C, a w skrajnych przypadkach osiągają ponad 100°C.

Energia wodna

Energia wodna to wykorzystywana gospodarczo, energia mechaniczna płynącej wody. Współcześnie energię wodną zazwyczaj przetwarza się na energię elektryczną (hydroenergetyka, często oparta na spiętrzeniach uzyskanych dzięki zaporom wodnym). Można ją także wykorzystywać bezpośrednio do napędu maszyn – istnieje wiele rozwiązań, w których płynąca woda napędza turbinę lub koło wodne.

5.2.4. Analiza SWOT

Analizę SWOT przeprowadzono w celu zidentyfikowania najważniejszych problemów i zagrożeń w gminie w zakresie ochrony klimatu i jakości powietrza.

Tabela 8. Analiza SWOT – Ochrona klimatu i jakości powietrza

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> → Opracowany programy ochrony powietrza dla strefy zachodniopomorskiej, → Brak przekroczeń substancji zanieczyszczających w roku 2022 → Istniejące instalacje odnawialnych źródeł energii, 	<ul style="list-style-type: none"> → Zanieczyszczenia płynące z emisji niskiej oraz ruchu pojazdów, → Brak sieci gazowej oraz ciepłowniczej, → Słabo rozbudowana sieć dróg rowerowych,
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> → Rozwój instalacji odnawialnych źródeł energii oraz sieci gazowniczej, → Rozbudowa ścieżek rowerowych, → Modernizacja dróg na terenie gminy, → Wymiana indywidualnych źródeł ciepła na mniej emisyjne, 	<ul style="list-style-type: none"> → Niska emisja pochodząca z niesprawnych bądź przestarzałych urządzeń grzewczych, → Dalsze stosowanie paliw stałych w lokalnych kotłowniach, → Drogi złej jakości.

Źródło: opracowanie własne

5.3. Zagrożenie hałasem

5.3.1. Analiza stanu wyjściowego

Hałas to każdy dźwięk o częstotliwości od 16 Hz do 16 000 Hz, zwykle o nadmiernym natężeniu (odczuwalne jako zbyt głośne) w danym miejscu i czasie. Z fizycznego punktu widzenia hałas, czyli odbierane jako dokuczliwe, przykre i szkodliwe dźwięki, to drgania mechaniczne ośrodka sprężystego, najczęściej powietrza. Zmiana ciśnienia gazu w stosunku do ciśnienia atmosferycznego wywołana tymi drganiami, przenosi się w postaci następujących po sobie lokalnych rozrzedzeń i zagęszczeń cząstek ośrodka w przestrzeni otaczającej źródło drgań, tworząc falę akustyczną. Różnica między wartością chwilową ciśnienia w ośrodku przy przejściu fali akustycznej a wartością ciśnienia atmosferycznego zwana jest ciśnieniem akustycznym. Ciśnienie akustyczne opisuje natężenie dźwięku i wyrażane jest w paskalach. Ponieważ słuch ludzki reaguje na bodźce w sposób logarytmiczny, ciśnienie akustyczne wyraża się często w skali logarytmicznej – w decybelach (dB).

Długotrwałe narażenie na hałas może powodować negatywne skutki zdrowotne. Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego, w szczególności przez obniżenie hałasu przynajmniej do stanu normatywnego, i utrzymywanie go na jak najniższym poziomie. Dopuszczalne poziomy emisji hałasu do środowiska, uzależnione są od formy zagospodarowania terenu i pory dnia, zostały określone w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r., poz. 112).

Tabela 9. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w dB			
		Drogi lub linie kolejowe		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		L _{Aeq D} Przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	L _{Aeq N} przedział czasu odniesienia równy 8 h	L _{Aeq D} przedział czasu odniesienia równy 8-miu najmniej korzystnym godz. dnia	L _{Aeq N} przedział czasu odniesienia równy 1-ej najmniej korzystnej godz. nocy
1.	a. Obszary A ochrony uzdrowskiej b. Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2.	a. Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b. Tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży c. Tereny domów opieki d. Tereny szpitali w miastach	61	56	50	40
3.	a. Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego c. Tereny zabudowy zagrodowej d. Tereny mieszkaniowo-usługowe	65	56	55	45
4.	Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. Mieszkańców	68	60	55	45

Źródło: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 poz. 112.)

Do najbardziej uciążliwych dla człowieka źródeł hałasu zalicza się: ruch samochodowy (ze względu na jego powszechność), ruch lotniczy (ze względu na szczególnie intensywny charakter zjawiska oraz rozprzestrzenianie na dużych powierzchniach zamieszkałych) oraz źródła o charakterze przemysłowym (instalacyjnym) działające w sposób ciągły czy "czasowy", a także inne źródła które lokalnie mogą powodować subiektywnie odczuwalną uciążliwość.

Główne źródła hałasu w środowisku stanowią działalność produkcyjno-przemysłowa oraz transport.

Układ komunikacyjny gminy tworzy droga wojewódzka nr 151, ale przebiega ona po jej obrzeżach na odcinku 2,6 km w okolicy miejscowości Bytowo. Dobrzany są miejscowością, do której nie prowadzą drogi krajowe. Przez gminę przebiegają drogi gminne i powiatowe, realizując wewnętrzne potrzeby komunikacyjne gminy i powiązania z gminami sąsiednimi.

Wykaz dróg na terenie Gminy Dobrzany:

- DW151 – Świdwin - Łobez - Węgorzyno - Recz - Barlinek - Gorzów Wielkopolski – 2,6 km;
- 1734Z – od skrz. z dr. woj. nr 106-Stara Dąbrowa do skrz. z dr. woj. nr 142-do skrz. z dr. woj. nr 142 do skrz. z dr. woj. nr kr. Nr 20 Trąbki – Marianowo ul. Stargardzka – Wiechowo – Dobrzany ul. Stargardzka – 6,353 km;
- 1737Z – Tarnowo – Modrzewo – Sierakowo - dr. 1741Z – 4,085 km;
- 1740Z – Od skrzyżowania drogi krajowej nr 20 Chociwel ul. Studzianki – Starzyce – Długie – Biała – Dobrzany ul. Jana Pawła II, ul. Adama Mickiewicza-Szadzko – Tarnowo – Suchań ul. Młyńska do skrzyżowania z drogą krajową nr 10 – 13,810 km;

- 1741Z – Od drogi powiatowej 1740Z – Dobrzany ul. Staszica – Ognica – Wapnica skrzyżowanie z drogą krajową nr 10 – 7,810 km;
- 1747Z – Kozy – Okole – Ciemnik – 3,206 km;
- 1748Z – Dobrzany – ul. Dworcowa, Polna – Grabnica – Krzemień – Bytowo do drogi 1751Z – 10,497 km;
- 1750Z – Dobrzany ul. Długa – do drogi 1751Z (Bytowo) – 8,065 km;
- 1751Z – Od drogi 1741Z Błotno – Bytowo – granica powiatu – 10,123 km; – 1765Z – Bytowo - gr. Powiatu – 0,690 km;
- 1768Z – Szadzko – Ognica od drogi 1740Z do drogi 1741Z – 3,600 km; – 1769Z – Stacja Mosina – Kępno od drogi 1746Z do drogi 1734Z – 2,359 km; – 1806Z – ul. Leśna – 1,040 km;
- 1808Z – ul. Strażacka – 0,073 km;
- 1809Z – ul. Wąska – 0,123 km;
- 1810Z – ul. Zacisze – 0,300 km;
- 1811Z – ul. Kościuszki – 0,456 km;
- 1812Z – ul. Zielona – 0,265 km.

Przez Gminę Dobrzany przebiega sieć kolejowa na trasie ze Stargardu do Kalisza Pomorskiego. W roku 2006 odtworzono ruch na tej linii – w Gminie Dobrzany. W miejscowości Ognica znajduje się stacja kolejowa.

Pomiary hałasu w latach 2018-2021 wykonane zostały przez Centralne Laboratorium Badawcze GIOŚ Oddział w Szczecinie w punktach pomiarowych na terenie województwa zachodniopomorskiego. W latach 2018-2021 nie prowadzono pomiarów hałasu na terenie Gminy Dobrzany.

Kolejnym źródłem hałasu są zakłady przemysłowe. Poziom hałasu przemysłowego zależy od danego obiektu oraz od rodzaju maszyn i urządzeń wytwarzających hałas, izolacyjności obudowy hal przemysłowych, prowadzonych procesów technologicznych oraz funkcji urbanistycznej sąsiadujących z nimi terenów. Na terenie Gminy Dobrzany przy ulicy Stargardzkiej 5a, znajduje się Zakład Drzewny należący do spółki FOREST Sp. z o.o., dla którego Starosta Stargardzki wydał decyzję o dopuszczalnym poziomie hałasu przenikającego do środowiska na granicy najbliższego terenu chronionego akustycznie w wysokości:

1. $L_{Aeq D} = 55$ dB – dopuszczalny poziom hałasu w porze dziennej, tj. w godz. 6:00 – 22:00.
2. $L_{Aeq N} = 45$ dB – dopuszczalny poziom hałasu w porze nocnej, tj. w godz. 22:00 – 6:00.²

Na uciążliwość hałasu pochodzenia przemysłowego wpływa w znaczny stopniu jego długotrwałość występowania (zmianowy charakter pracy), a także czasowe krótkotrwałe duże natężenia. Presja hałasu przemysłowego staje się w ostatnich latach mniejsza. Oddawane do użytkowania zakłady są prawidłowo projektowane pod kątem minimalizacji emisji hałasu do środowiska, co zapewniają (wymuszają) obowiązujące przepisy. Zakłady istniejące podejmują w większości niezbędne działania organizacyjne i techniczne ograniczające emisję hałasu do wartości zapewniających właściwy standard jakościowy środowiska.

Działaniami służącymi poprawy jakości klimatu akustycznego jest przede wszystkim modernizacja dróg oraz kontrole w zakładach przemysłowych.

5.3.2. Analiza SWOT

Analizę SWOT przeprowadzono w celu zidentyfikowania najważniejszych problemów i zagrożeń w gminie w zakresie zagrożenia hałasem.

Tabela 10. Analiza SWOT – Zagrożenie hałasem

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
→ Niewielkie zagrożenie hałasem drogowym (brak dróg krajowych),	→ Usytuowanie na terenie gminy drogi wojewódzkiej o dużym natężeniu ruchu,

² Decyzja o dopuszczalnym poziomie hałasu. NS.6241.1.5.2019.LS2

	<ul style="list-style-type: none"> → Brak pomiarów hałasu drogowego na terenie gminy, → Zakład, dla którego wydana została Decyzja o dopuszczalnym poziomie hałasu,
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> → Zastosowanie nowoczesnych cichych nawierzchni niwelujących hałas, → Promowanie i budowa alternatywnych rozwiązań komunikacyjnych np. rowery, komunikacja zbiorowa, 	<ul style="list-style-type: none"> → Wzrost zapotrzebowania na transport, → Pogarszanie się stanu dróg w przypadku braku modernizacji nawierzchni, → Wysokie koszty modernizacji i budowy dróg.

Źródło: opracowanie własne

5.4. Pole elektromagnetyczne

5.4.1. Analiza stanu wyjściowego

Działania w ramach ochrony przed polami elektromagnetycznymi polegają na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach albo zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Na pole elektromagnetyczne (PEM) składają się pola elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0 Hz do 300 GHz, które tworzą zakres promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego. Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. 2019 poz. 1839), w kontekście pól elektromagnetycznych, zalicza się:

- stacje elektroenergetyczne lub napowietrzne linie elektroenergetyczne, o napięciu znamionowym wynoszącym nie mniej niż 110 kV;
- instalacje radiokomunikacyjne, radionawigacyjne i radiolokacyjne, z wyłączeniem radiolinii, emitujące pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0,03 MHz do 300 000 MHz, których równoważna moc promieniowana izotropowo wyznaczona dla jednej anteny wynosi nie mniej niż 15 W.

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, zgodnie z ustawą: Prawo ochrony środowiska, dokonuje w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku na terenie województwa zachodniopomorskiego. Dodatkowym źródłem informacji, w tym o stacjach bazowych i liniach elektroenergetycznych mogą być:

- działalność kontrolna Inspekcji Ochrony Środowiska,
- starosta,
- baza danych o pozwoleniach radiowych wydanych przez Urząd Komunikacji Elektronicznej,
- informacja od Polskich sieci Elektroenergetycznych Operator S. A.

Na terenie Gminy Dobrzany jednym ze źródeł pól elektromagnetycznych są linie energetyczne. Gmina Dobrzany zasilana jest z krajowej sieci elektroenergetycznej liniami napowietrznymi średnich napięć napowietrznych magistralnych 15 kV oraz linii 15 kV zasilających stacje transformatorowe w poszczególnych miejscowościach. Sieć 15 kV wykonana została jako linie napowietrzne zamontowane na słupach żelbetonowych. W każdej z miejscowości znajdują się linie napowietrzne 0,4 kV. Sporadycznie, bo tylko w miejscowości Dobrzany występują linie kablowe 15 kV i 0,4 kV. Przyłącza do budynków wykonano jako linie napowietrzne, w zależności od potrzeb jedno lub trójfazowe. Stacje transformatorowe (nr 3638 i 3738) posiadają zasilanie kablowe.

Źródłem promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy są również bazowe stacje telefonii komórkowej. Stacje bazowe wysyłają i odbierają sygnały radiowe o niskich mocach w kierunku do i od telefonów komórkowych i zapewniają połączenie z główną siecią telekomunikacyjną. Sieć komórkowa zwykle skonfigurowana jest jako węzeł komórkowy. Na obszarze Gminy Dobrzany zlokalizowanych jest 7 instalacji emitujących pola elektromagnetyczne, w tym 5 stacji bazowych telefonii komórkowej.

Wpływ pola elektromagnetycznego na człowieka i środowisko uzależniony jest od wysokości natężenia (lub gęstości mocy) oraz częstotliwości drgań. Dlatego wartość poziomów dopuszczalnych jest określana w pasmach częstotliwości. Zgodnie z Rozporządzeniem z dnia 30 października 2003 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobie sprawdzania dotrzymania tych poziomów, poziomy dopuszczalne wynosiły:

- 1 kV/m dla częstotliwości 50Hz na terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową;
- 10 kV/m dla częstotliwości przemysłowych 50 Hz w miejscach dostępnych dla ludności;
- 7 V/m dla wysokich częstotliwości, czyli od 3 MHz do 300 GHz w miejscach dostępnych dla ludności.

Obecnie obowiązujące poziomy dopuszczalne, według Rozporządzenia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, wynoszą odpowiednio: 1000 [V/m] (1 kV/m), 10000 [V/m] (10 kV/m) a dla wysokich częstotliwości od 28 do 61 [V/m].

Monitoring pól elektromagnetycznych w środowisku prowadzony jest przez Inspekcję Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w sposób ujednolicony dla całego kraju od 2008 roku. W obowiązującym w 2021 roku rozporządzeniu Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 grudnia 2020 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. z 2020 poz. 2311), ustalono zasady prowadzenia pomiarów pól elektromagnetycznych, w zakresie pomiarów natężenia składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego w przedziale częstotliwości co najmniej od 80 MHz do 40 GHz. Zgodnie z powyższym rozporządzeniem, punkty pomiarowe w ramach PMŚ wyznaczono dla stałej sieci monitoringu oraz dla monitoringu badawczego.

Zgodnie z danymi Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, na terenie Gminy Dobrzany w roku 2021 prowadzono pomiary pól elektromagnetycznych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w punkcie Dobrzany, ul. Jana Pawła II. Wynik pomiarów PEM wyniósł 0,8 [V/m], przy średniej 0,46 [V/m] dla kategorii miast poniżej 200 000 mieszkańców w woj. zachodniopomorskim.

5.4.2. Analiza SWOT

Analizę SWOT przeprowadzono w celu wyodrębnienia najważniejszych problemów i zagrożeń gminy w zakresie pól elektromagnetycznych.

Tabela 11. Analiza SWOT - Pola elektromagnetyczne

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> → Brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych na terenie gminy, → Niewielka ilość BTS na terenie gminy, 	<ul style="list-style-type: none"> → Obecność stacji bazowych telefonii komórkowych na terenie gminy, → Linie elektroenergetyczne najwyższych napięć,
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> → Zapewnianie bezpieczeństwa energetycznego, systematycznej modernizacji i rozbudowy infrastruktury elektroenergetycznej, → Kontrola lokalizacji nowych źródeł PEM. 	<ul style="list-style-type: none"> → Niska świadomość społeczna o zagrożeniu polami elektromagnetycznymi, → Rozbudowa sieci elektrycznej, → Budowa nowych BST.

Źródło: opracowanie własne

5.5. Gospodarowanie wodami

Zgodnie z art. 113 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2022 r. poz. 2625 ze zm.) jednym z dokumentów planistycznych w gospodarowaniu wodami są plany gospodarowania wodami na obszarze dorzecza. Dokumenty te stanowią podstawę podejmowania decyzji kształtujących stan zasobów wodnych i zasady

gospodarowania nimi w przyszłości.

Obecnie obowiązującym na terenie Gminy Dobrzany jest Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (*Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, Dz.U. 2023 poz. 335*). Dokument ten wyznacza cele środowiskowe dla JCWP, które zostały na podstawie granicznych wskaźników fizyko-chemicznych, biologicznych i hydromorfologicznych określających stan ekologiczny i chemiczny wód zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych.

5.5.1. Analiza stanu wyjściowego

Gmina Dobrzany należy do Obszaru dorzecza Odry, regionu wodnego Noteci. Gmina Dobrzany w całości należy do zlewni Iny (zlewnia II rzędu). Wody powierzchniowe stanowią około 4,6% powierzchni gminy. Na terenie gminy występuje pasowy – równoleżnikowy układ sieci rzecznej, w którym dominuje odprowadzenie wód w kierunku zachodnim.

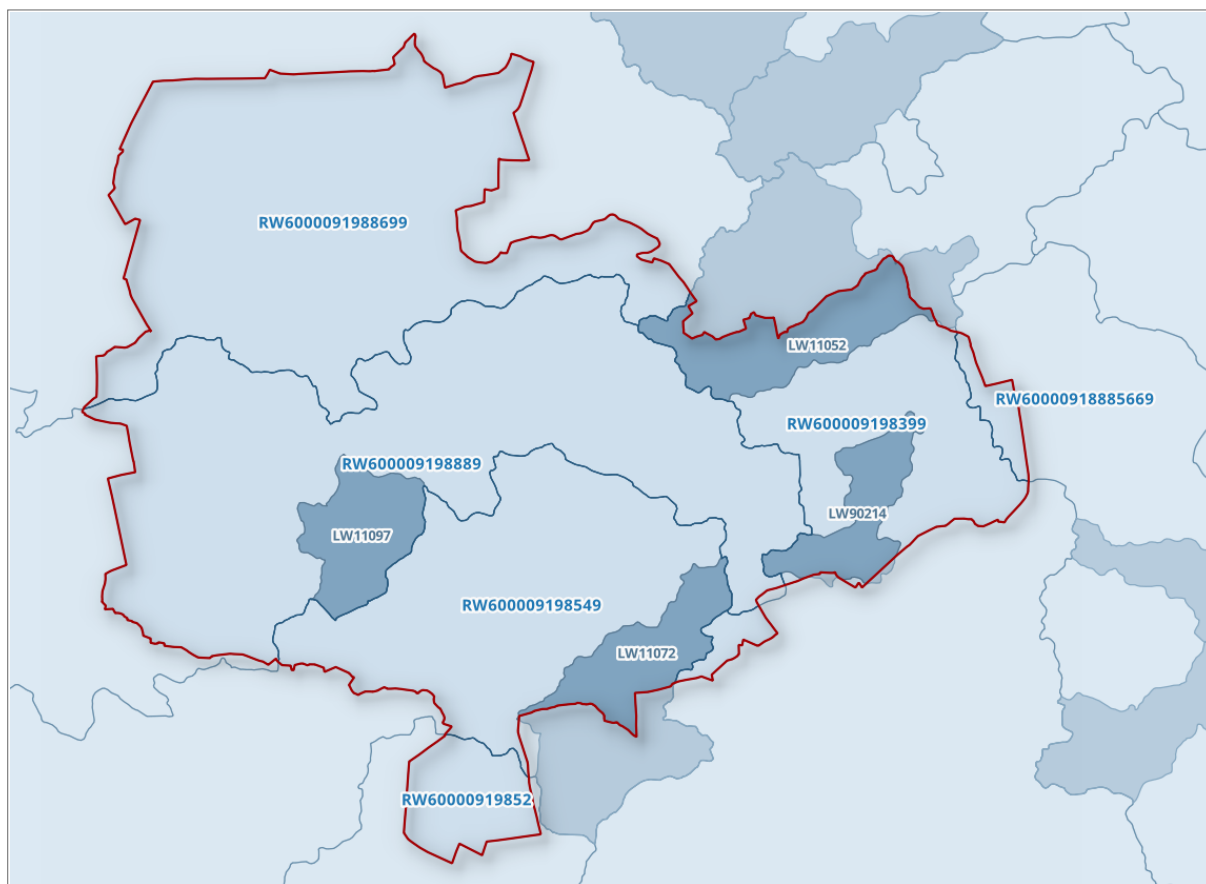
Według Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Odry teren Gminy Dobrzany należy do 6 jednolitych części wód powierzchniowych: Głęboka, Ina od źródeł do Stobnicy, Struga Nosowo-Sierakowo, Reczyca, Krępa, Pężinka oraz 4 jednolitych części wód jeziornych: Szadzko, Krzemień, Bytowskie, Sierakowo.

Jednolite części wód powierzchniowych zostały przedstawione i scharakteryzowane na rycinie i w tabeli poniżej.

Tabela 12. Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych na terenie Gminy Dobrzany

Lp.	Kod JCWP	Nazwa JCWP	Status JCW	Czy JCWP jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych
1.	RW60000918885669	Głęboka	NAT - naturalna część wód	niezagrożona
2.	RW600009198399	Ina od źródeł do Stobnicy	NAT - naturalna część wód	zagrożona
3.	RW60000919852	Struga Nosowo-Sierakowo	NAT - naturalna część wód	niezagrożona
4.	RW600009198549	Reczyca	NAT - naturalna część wód	zagrożona
5.	RW6000091988699	Krępa	NAT - naturalna część wód	zagrożona
6.	RW600009198889	Pężinka	NAT - naturalna część wód	zagrożona
7.	LW11097	Szadzko	NAT - naturalna część wód	zagrożona
8.	LW11052	Krzemień	NAT - naturalna część wód	niezagrożona
9.	LW90214	Bytowskie	SZCW - silnie zmieniona część wód	zagrożona
10.	LW11072	Sierakowo	NAT - naturalna część wód	zagrożona

Źródło: <http://karty.apgw.gov.pl:4200/>

Rycina 2. Jednolite części wód powierzchniowych na terenie Gminy Dobrzany

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych .shp udostępnionych przez PGW Wody Polskie

Monitoring JCWP

Obowiązek badania i oceny jakości wód powierzchniowych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ) wynika z art. 349 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne. Zgodnie z ust. 3 tego artykułu, badania jakości wód powierzchniowych w zakresie elementów biologicznych, fizykochemicznych, chemicznych (w tym substancji priorytetowych w matrycy będącej wodą) należą do kompetencji wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska. W zakresie obowiązków WIOŚ leży również prowadzenie obserwacji elementów hydromorfologicznych na potrzeby oceny stanu ekologicznego. Stan ichtiofauny jako jednego z biologicznych elementów jakości wód jest badany przez wykonawców zewnętrznych na zlecenie GIOŚ, a jego ocena jest przekazywana do WIOŚ. Badania substancji priorytetowych, dla których określono środowiskowe normy jakości we florze i faunie, są zlecane przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Spośród 10 jednolitych części wód powierzchniowych znajdujących się na terenie Gminy Dobrzany, 7 z nich zostało objętych monitoringiem operacyjnym jakości wód powierzchniowych (4 rzeczne oraz 3 jeziorne).

Ocenę jakości wód powierzchniowych przeprowadzono zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 25.06.2021 w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. 2021 poz. 1475) oraz wytycznymi Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Tabela poniżej przedstawia szczegółowe wyniki badań poszczególnych wskaźników stanu jakości wód powierzchniowych.

Tabela 13. Ocena stanu na podstawie oceny stanu GIOŚ 2014-2019 i oceny eksperckiej (wg klasyfikacji obowiązującej od 1 stycznia 2022 r.)

Lp.	Kod JCWP	Nazwa ocenianej JCWP	Stan/ potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Ocena stanu wód
1.	RW600009198399	Ina od źródeł do Stobnicy	umiarkowany stan ekologiczny	poniżej dobrego	zły
2.	RW600009198549	Reczyca	umiarkowany stan ekologiczny	brak danych	zły
3.	RW6000091988699	Krępa	słaby stan ekologiczny	poniżej dobrego	zły
4.	RW600009198889	Pężinka	umiarkowany stan ekologiczny	brak danych	zły
5.	LW11097	Szadzko	brak danych	poniżej dobrego	zły
6.	LW11052	Krzemień	brak danych	dobry	brak danych
7.	LW11072	Sierakowo	brak danych	poniżej dobrego	brak danych

Źródło: <http://karty.apgw.gov.pl:4200/>

Wody podziemne

Pod względem hydrogeologicznym gmina należy do regionu V – pomorskiego (Paczyński, 1995). Gmina Dobrzany położona jest w obrębie dwóch jednolitych części wód podziemnych nr 7 (PLGW60007), która stanowi przeważającą część powierzchni gminy, oraz nr 25 (PLGW600025).

JCWPD nr 7 posiada dwa piętra wodonośne – czwartorzędowe (poziom Q1 i Q2+Q3) oraz piętro paleogeńskoneogeńskie. Cechą charakterystyczną modelu hydrogeologicznego JCWPD nr 7 jest wielopoziomowy, niezwykle złożony system wodonośny, który tworzą struktury hydrogeologiczne różnej genezy. Jest to system wielowarstwowy wód podziemnych w utworach kenozoicznych czwartorzędu i trzeciorzędu, ściśle powiązanych z wodami lny i jej dopływów. Granicami systemu są działy wodne II - rzędu oraz rzeka Odra. Działy wód powierzchniowych, stanowiących granice omawianego systemu są w ogólnym zarysie zgodne z działami wód podziemnych, w przypadku płytszych poziomów Q1. W przypadku poziomów głębszych, drenowanych w regionalnym ujęciu przez Odrę, wododziały powierzchniowe nie pokrywają się z działami wód podziemnych. Wody podziemne poziomu gruntowego i górnego międzyglinowego na obszarze JCWPD zasilane są praktycznie na obszarze wszystkich kulminacji obszaru wysoczyznowego, zlokalizowanego w południowej wschodniej części JCWPD. Zasilanie poziomu Q2+Q3 i Ng odbywa się często na obszarach wysoczyzn znacznie oddalonych od granic samej JCWPD. Drenaż wód z tych poziomów odbywa się wyłącznie w dolinie Odry. Poziomy najpłytsze zasilane są przez infiltrację z powierzchni terenu, lokalnie poprzez dopływ boczny oraz przy odpowiedniej różnicy ciśnień mogącej pokonać opór warstw izolujących, przez infiltrację z niżej leżących struktur hydrogeologicznych.

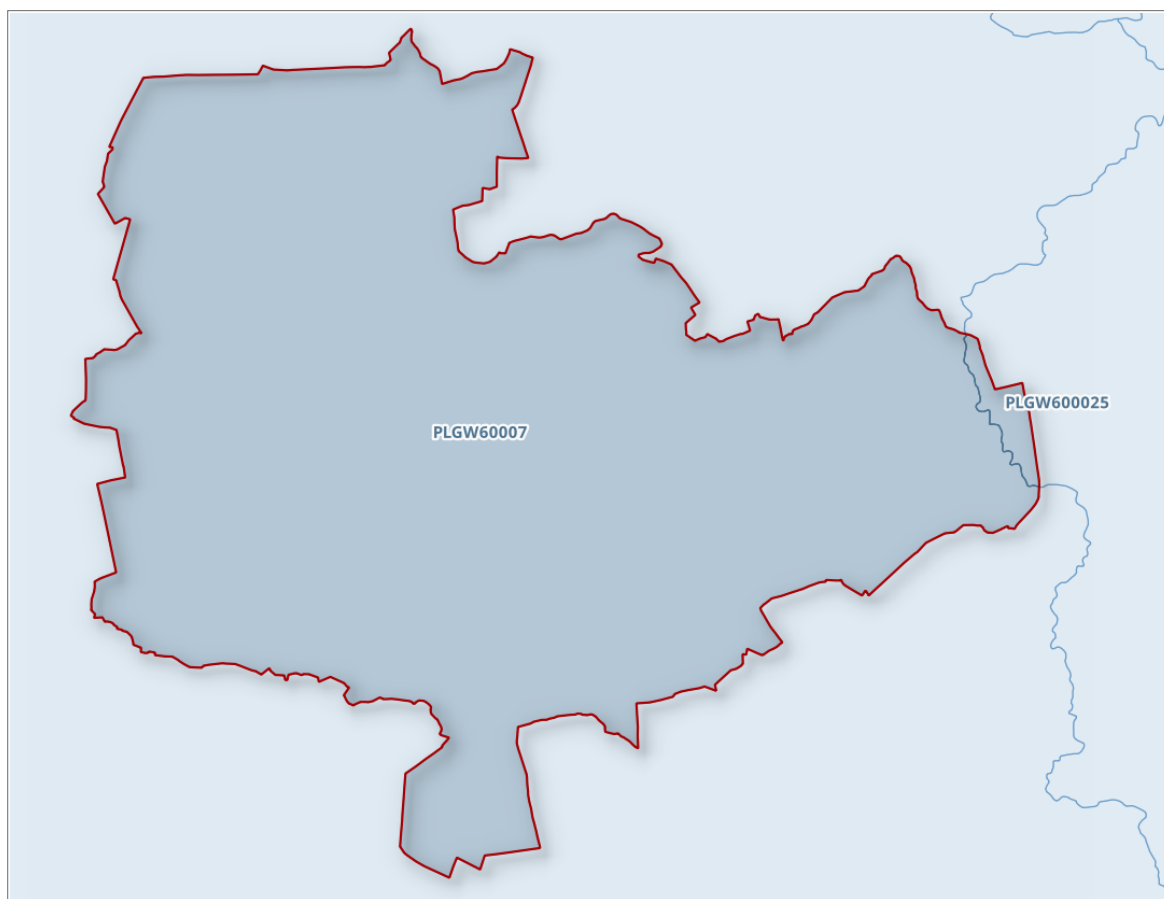
JCWPD PLGW600025 posiada dwa piętra wodonośne – czwartorzędowe (poziom przypowierzchniowy, międzyglinowy, podglinowy) oraz piętro neogeńskie. Użytkowe poziomy wodonośne występują w obrębie utworów czwartorzędowych w strukturach sandru Drawy i poziomie międzyglinowym w poziomie mioceńskim neogenu. Obszar zlewni stanowi w większości obszar zasilania poziomu mioceńskiego, którego osią drenażu jest dolina Noteci. Z uwagi na brak dużych poborów na ujęciach wód podziemnych, układ krążenia w zlewni zachowuje charakter naturalny.

Tabela 14. Ocena stanu JCWPd na terenie Gminy Dobrzany (2019)

Nr JCWPd	Stan wód podziemnych		
	Ilościowy	Jakościowy	Stan JCWPd
PLGW60007	dobry	dobry	dobry
PLGW600025	dobry	dobry	dobry

Źródło: <http://karty.apgw.gov.pl:4200/>

Przestrzenne położenie Gminy Dobrzany na tle Jednolitych Części Wód Podziemnych przedstawia rycina poniżej.

Rycina 3. JCWPd na terenie Gminy Dobrzany

Źródło: opracowanie własne na podstawie warstw .shp udostępnionych przez PGW Wody Polskie

Badania w zakresie stanu wód podziemnych prowadzone są w ramach monitoringu jakości wód podziemnych, który funkcjonuje jako podsystem Państwowego Monitoringu Środowiska. Wykonawcą badań, na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, jest Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy, będący z mocy ustawy Prawo wodne państwową służbą hydrogeologiczną zobligowaną do wykonywania badań i oceny stanu wód podziemnych (art. 102 ust.4 i art. 155a ust.5). Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych wyróżnia pięć klas jakości wód:

- klasa I – wody bardzo dobrej jakości,
- klasa II – wody dobrej jakości,
- klasa III – wody zadowalającej jakości,
- klasa IV – wody niezadowalającej jakości,
- klasa V – wody złej jakości,

oraz w ramach klasyfikacji stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych określa się:

- stan dobry,
- stan słaby.

W roku 2022 roku Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, przeprowadził monitoring diagnostyczny jednolitych części wód podziemnych na obszarze JCWPd nr 7. Na terenie Gminy Dobrzany w zlokalizowany był jeden punkt kontrolny. W roku 2022 nie prowadzono badań na terenie JCWPd nr 25 na terenie powiatu stargardzkiego.

Tabela 15. Ocena jakości wód podziemnych JCWPd nr 7

Numer JCWPd (wg podziału na 172 części)	Kod UE JCWPd (wg podziału na 172 części)	Powiat	Gmina	Rodzaj punktu pomiarowego	Rok badań	Klasa jakości 2022 końcowa
7	GW60007	stargardzki	Dobrzany	st. wiercona	2022	II

Źródło: <https://mjwp.gios.gov.pl/>

Zagrożenie powodzią

Zgodnie z danymi Hydroportalu ISOK na terenie Gminy Dobrzany istnieje ryzyko zagrożenia powodziowego. Tereny zagrożone powodzią położone są przede wszystkim we wschodniej części gminy – dolina Iny oraz obszary jezior Krzemień i rozlewiska na rzece Pęczince.

Obszar Gminy Dobrzany, w którym występuje ryzyko powodzi został objęty mapami zagrożenia przeciwpowodziowego i mapami ryzyka powodziowego sporządzanymi przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie w ramach projektu „Informatyczny System Osłony Kraju przed nadzwyczajnymi zagrożeniami” (ISOK).

5.5.2. Analiza SWOT

Analizę SWOT przeprowadzono w celu wyodrębnienia najważniejszych problemów i zagrożeń na terenie gminy w zakresie gospodarowania wodami.

Tabela 16. Analiza SWOT - Gospodarowanie wodami

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> → Monitoring wód powierzchniowych i podziemnych, → Zbiorniki retencyjne, 	<ul style="list-style-type: none"> → Zły stan monitorowanych jednolitych części wód powierzchniowych, → Obszary zagrożone wystąpieniem powodzi,
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> → Ograniczenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych, → Kontrolowanie stanu jakości wód powierzchniowych, → Stała kontrola i modernizacja urządzeń wodnych, 	<ul style="list-style-type: none"> → JCWP zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych, → Zanieczyszczenia napływające z przemysłu i rolnictwa.

Źródło: opracowanie własne

5.6. Gospodarka wodno-ściekowa

Gospodarkę ściekową reguluje ustawa z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków (Dz. U. z 2023 roku 537 t.j.), która ściekiem bytowym określa ścieki z budynków mieszkalnych, zamieszkania zbiorowego oraz użyteczności publicznej, powstające w wyniku ludzkiego metabolizmu lub funkcjonowania gospodarstw domowych oraz ścieki o zbliżonym składzie pochodzące z tych budynków. Ściekami komunalnymi nazywa się ścieki bytowe lub mieszaninę ścieków bytowych ze ściekami

przemysłowymi albo wodami opadowymi lub roztopowymi, odprowadzane urządzeniami służącymi do realizacji zadań własnych gminy w zakresie kanalizacji i oczyszczania ścieków komunalnych, a ścieki przemysłowe to ścieki, niebędące ściekami bytowymi albo wodami opadowymi lub roztopowymi, powstałe w związku z prowadzoną przez zakład działalnością handlową, przemysłową, składową, transportową lub usługową, a także będące ich mieszaniną ze ściekami innego podmiotu, odprowadzane urządzeniami kanalizacyjnymi tego zakładu.

5.6.1. Analiza stanu wyjściowego

Zaopatrzenie w wodę

Woda dla utrzymania ludności dostarczana jest mieszkańcom gminy poprzez system wodociągowy. Na terenie Gminy Dobrzany znajduje się 6 ujęć wody:

- SUW Kozy dz. nr 495/3, 495/5, 495/40 obr. Kozy, Gmina Dobrzany
- SUW Ognica dz. nr 397/3 obr. Ognica, Gmina Dobrzany
- SUW Szadzko dz. nr 482/10 obr. Szadzko, Gmina Dobrzany
- SUW Lutkowo dz. nr 355/15 obr. Lutkowo, Gmina Dobrzany
- SUW Biała dz. nr 92/4 i 92/6 obr. Biała, Gmina Dobrzany
- SUW Sierakowo dz. nr 681/6 obr. Wapnica, Gmina Suchań

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego długość sieci wodociągowej na terenie gminy w roku 2021 wynosiła 49,3 km. Zgodnie z danymi GUS liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania wynosiła zaś 1 062 szt. Zgodnie z danymi GUS w roku 2021 w gminie z sieci wodociągowej korzystało 4 421 mieszkańców.

Tabela 17. Sieć wodociągowa rozdzielcza na terenie Gminy Dobrzany w latach 2017-2021

Jednostka administracyjna	Długość czynnej sieci rozdzielczej [km]				
	2017	2018	2019	2020	2021
Gmina Dobrzany	50,0	49,3	49,3	49,3	49,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 18. Liczba przyłączy wodociągowych na terenie Gminy Dobrzany w latach 2017-2021

Jednostka administracyjna	Liczba przyłączy wodociągowych [szt.]				
	2017	2018	2019	2020	2021
Gmina Dobrzany	858	1 061	1 062	1 062	1 062

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 19. Charakterystyka sieci wodociągowej na terenie Gminy Dobrzany w roku 2021

Jednostka administracyjna	Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca [m ³]	Woda dostarczona gospodarstwu domowemu [dam ³]	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej [os.]
Gmina Dobrzany	32,1	353,1	4 421

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gospodarka ściekowa

Według danych GUS długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy w 2021 roku wynosiła 24,8 km. Według GUS ilość osób korzystających z sieci kanalizacyjnej liczyła 2 594 osób, natomiast liczba przyłączy kanalizacyjnych wynosiła 524 szt.

Tabela 20. Sieć kanalizacyjna na terenie Gminy Dobrzany w latach 2017-2021

Jednostka administracyjna	Długość czynnej sieci rozdzielczej [km]				
	2017	2018	2019	2020	2021
Gmina Dobrzany	21,8	24,8	24,8	24,8	24,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 21. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Dobrzany w roku 2021

Jednostka administracyjna	Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną [dam ³]	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej [os.]
Gmina Dobrzany	524	163,6	2 594

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie gminy znajduje się komunalna oczyszczalnia ścieków Dobrzany. Jest oczyszczalnią biologiczną o przepustowości 1891 m³/d.

W miejscach, gdzie nie jest doprowadzona kanalizacja stosuje się przydomowe oczyszczalnie ścieków lub zbiorniki bezodpływowe na nieczystości ciekłe, które następnie wywożone są do oczyszczalni wozami asenizacyjnymi. Istnieje ryzyko przedostania się nieczystości płynnych do warstw wodonośnych – wód powierzchniowych i podziemnych. Ważnym jest, aby przeprowadzać kontrole tego typu zbiorników w zakresie ich szczelności, aby uniknąć szkód w środowisku.

Tabela 22. Przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz zbiorniki bezodpływowe na nieczystości ciekłe na terenie Gminy Dobrzany w latach 2018-2022

Rok	Liczba zbiorników bezodpływowych [szt.]	Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków [szt.]
2019	177	82
2020	184	82
2021	184	82
2022	184	84

Źródło: ewidencja gminna Urzędu Miejskiego w Dobrzanych

5.6.2. Analiza SWOT

Analizę SWOT przeprowadzono w celu wyodrębnienia najważniejszych problemów i zagrożeń gminy w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.

Tabela 23. Analiza SWOT – Gospodarka wodno-ściekowa

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> → Sieć wodociągowa obejmująca teren niemal całej gminy, → Istniejąca oczyszczalnia ścieków komunalnych, 	<ul style="list-style-type: none"> → Duża liczba zbiorników bezodpływowych przy dość małej liczbie przydomowych oczyszczalni ścieków, → Niski stopień skanalizowania gminy,
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> → Modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej → Bieżąca inwentaryzacja zbiorników 	<ul style="list-style-type: none"> → Nieszczelne zbiorniki bezodpływowe – przedostawanie się zanieczyszczeń do wód gruntowych,

bezodpływowych i prowadzenie ich rejestru, → Dofinansowania na likwidację szamb i budowę przydomowych oczyszczalni ścieków,	→ Możliwość zanieczyszczenia wód w przypadku awarii w oczyszczalni lub wycieków ze zbiorników bezodpływowych.
--	---

Źródło: opracowanie własne

5.7. Zasoby geologiczne

5.7.1. Analiza stanu wyjściowego

Obszar Gminy Dobrzany, pod względem tektonicznym, położony jest w obrębie niecki szczecińskiej (pomorska część synklinorium szczecińsko-tódzko-miechowskiego). Teren gminy należy do geologicznie młodych, występują tam utwory czwartorzędowe pochodzenia lodowcowego (piaski, żwiry, gliny).

Na terenie Gminy Dobrzany istnieje jedno złoża surowców naturalnych Mosina (kruszywa naturalne – piasek), którego eksploatacja została zaniechana. Powierzchnia złoża wynosi 22 ha.

Na obszarze gminy nie występują obszary górnicze i tereny górnicze oraz złoża dla których właściwym organem jest Marszałek Województwa lub Starosta.

5.7.2. Analiza SWOT

Analizę SWOT przeprowadzono w celu wyodrębnienia najważniejszych problemów i zagrożeń gminy w zakresie zasobów geologicznych.

Tabela 24. Analiza SWOT - Zasoby geologiczne

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
→ Brak eksploatacji zasobów geologicznych	→ Zaniechanie wydobycia części złóż,
SZANSE	ZAGROŻENIA
→ Zabezpieczenie obszaru występowania udokumentowanych zasobów dla ich ewentualnej późniejszej eksploatacji, → Rekultywacja terenów powydobywczych.	→ Przypadki nielegalnej i niekontrolowanej eksploatacja kopalni oraz wydobywanie kopalni niezgodnie z koncesją, → Nieodpowiednio prowadzone rekultywacje obszarów poeksploatacyjnych.

Źródło: opracowanie własne

5.8. Gleby

5.8.1. Analiza stanu wyjściowego

Ogólna powierzchnia Gminy Dobrzany wynosi 13,472 ha, z czego największy udział w powierzchni stanowią użytki rolne oraz grunty leśne – 34,48% obszaru gminy to lasy wchodzące w skład Ińskiego Parku Krajobrazowego, pozostała część stanowi otulinę tego parku, 54,38 % powierzchni gminy to użytki rolne (większość z nich jest wykorzystywana jako grunty orne). Pozostałe grunty w gminie wykorzystywane są jako grunty zabudowane i zurbanizowane (ok. 3,54 %) oraz jako nieużytki (ok. 3,33 %).

Na glinach i piaskach naglinowych wysoczyzn morenowych występują gleby płowe i rdzawe IV a i IV b klas bonitacyjnych. Na obszarze rozciągającym się w południowo-zachodniej części gminy dominują gleby bielcowe klas V i VI. W dolinach rzecznych (Pęczinka, Krępa) występują gleby hydromorficzne i mady, przeważnie silnie nawilgocone. W gminie występują niewielkie obszary zagrożone erozją wodną. Należą do nich między innymi nie zalesione krawędzie rynien rzek oraz zbocza o nachyleniu większym niż 5 %. Większość z tych terenów powinna być przeznaczona pod zalesienie, co skutecznie zapobiegnie procesom erozyjnym i uchroni krajobraz od nieodwracalnych zmian.

Monitoring jakości gleby i ziemi stanowi podsystem Państwowego Monitoringu Środowiska. Celem badań jest obserwacja zmian gleb użytkowanych rolniczo, a szczególnie właściwości chemicznych, zachodzących w określonych przedziałach czasu, pod wpływem rolniczej i pozarolniczej działalności człowieka. Monitoring chemizmu gleb ornych Polski jest realizowany od roku 1995. W 5-letnich odstępach czasowych pobierane są próbki glebowe z 216 stałych punktów pomiarowo-kontrolnych, zlokalizowanych na gruntach ornych reprezentatywnych dla pokrywy glebowej kraju. W ramach monitoringu oznaczane są parametry glebowe decydujące o ich jakości i zdolności do wypełniania funkcji produkcyjnych i środowiskowych (m. in. odczyn, zawartość materii organicznej, zasolenie, zawartość pierwiastków śladowych i zanieczyszczeń organicznych i wiele innych). Zgromadzone dane pozwalają na ocenę zmian i identyfikację potencjalnych zagrożeń dla jakości i wielofunkcyjności gleb.

W ramach monitoringu na terenie kraju zlokalizowanych jest 216 stałych punktów pomiarowo-kontrolnych zlokalizowanych na gruntach ornych charakterystycznych dla pokrywy glebowej kraju. Na terenie Gminy Dobrzany oraz na terenie powiatu stargardzkiego nie ma zlokalizowanego punktu pomiarowo-kontrolnego.

5.8.2. Analiza SWOT

Analizę SWOT przeprowadzono w celu wyodrębnienia najważniejszych problemów i zagrożeń gminy w zakresie gleb.

Tabela 25. Analiza SWOT – Gleby

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> → Występowanie gleb umożliwiających rozwój rolnictwa, → Duża powierzchnia gruntów leśnych, 	<ul style="list-style-type: none"> → Brak punktu monitoring jakości gleby i ziemi, → Przenikanie zanieczyszczeń pochodzących z rolnictwa i przemysłu,
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> → Promocja rolnictwa ekologicznego, → Zalesianie gruntów o niskiej przydatności rolniczej, 	<ul style="list-style-type: none"> → Nieprzerwany napływ zanieczyszczeń do gleb z terenów rolniczych i przemysłowych, → Presja urbanizacyjna.

Źródło: opracowanie własne

5.9. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

5.9.1. Analiza stanu wyjściowego

Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami to strategiczny dokument dla gospodarki odpadami. Zgodnie z ustawą z dnia 14 grudnia 2012 o odpadach (Dz. U. 2022 poz. 699), do dnia 6 września 2019 r. funkcjonowały regiony gospodarki odpadami komunalnymi. Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2019 poz. 2010 t.j.) wprowadziła zniesienie zasady regionalizacji systemu gospodarki odpadami komunalnymi.

Na terenie Gminy Dobrzany obowiązuje obecnie Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2026 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2027-2032 (Uchwałą Nr /XX/240/20 Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego uchwalił aktualizację Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2026 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2027-2032 wraz z załącznikiem Planem Inwestycyjnym). Głównym celem WPGO jest wskazanie sposobów gospodarowania odpadami na terenie województwa zachodniopomorskiego, zgodnie z hierarchią określoną w ustawie o odpadach oraz KPGO 2022. Działania wskazane w WPGO 2020 doprowadzą do realizacji celów, które zapewnią racjonalną gospodarkę odpadami na terenie województwa zachodniopomorskiego.

Istniejący system gospodarowania odpadami komunalnymi w gminie opiera się na znowelizowanej w lipcu 2011 roku ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Znowelizowana ustawa wprowadziła podział zadań dla poszczególnych uczestników systemu gospodarowania odpadami komunalnymi oraz ustanowiła

jednolite zasady finansowania, odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych na terenie całego kraju. Najważniejsza reforma dotyczyła przejścia pełnej odpowiedzialności przez gminy za odpady komunalne wytwarzane na ich terenie.

Gminy we własnym zakresie rozwiązały zagadnienie gospodarki odpadami. Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2022 poz. 2519) nałożyła nowe obowiązki zarówno na mieszkańców, osoby prawne, jednostki organizacyjne, jak i samorządy. Zgodnie z tą ustawą gminy odpowiedzialne są za zorganizowanie odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, a mieszkaniec/właściciel nieruchomości (lub w jego imieniu administrator lub zarządca nieruchomości) wpłaca na konto gminy opłatę za gospodarowanie odpadami. Gminy wyłoniły w ramach przetargu przedsiębiorcę, odbierającego odpady od właścicieli nieruchomości. System ten został zorganizowany w zamian za opłatę, którą mieszkańcy są zobligowani wносить do urzędu gminy. System naliczania opłat i stawkę jednostkową każda z gmin ustaliła indywidualnie, na podstawie analizy lokalnych warunków gospodarki odpadami. Do opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi właściciel zgłasza faktyczną ilość osób zamieszkujących daną nieruchomość, poprzez złożenie deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Na podstawie złożonych deklaracji na dzień 31.12.2022 r. objętym systemem było 3528 osób. Rzeczywista liczba mieszkańców ulega ciągłym zmianom, lecz przeciętnie wynosi ok. 3500 osób. Na bieżąco prowadzone są działania mające na celu monitorowanie danych zawartych w deklaracjach i weryfikowanie ich ze stanem faktycznym. W ramach zorganizowanego systemu odpady odbierane są bezpośrednio od mieszkańców, według harmonogramu odbioru odpadów, który na omawianym terenie został podzielony na dwa półrocza.

Od 1 lipca 2017 r. obowiązuje na terenie całego kraju Wspólny System Segregacji Odpadów (WSSO). Od tego czasu odpady komunalne są zbierane w podziale na cztery główne frakcje i odpady zmieszane:

- papier (kolor niebieski);
- szkło (kolor zielony), jeżeli frakcja zbierana jest w podziale na szkło bezbarwne i kolorowe, to stosuje się: szkło bezbarwne (kolor biały), szkło kolorowe (kolor zielony);
- metale i tworzywa sztuczne (kolor żółty);
- odpady ulegające biodegradacji ze szczególnym uwzględnieniem bioodpadów (kolor brązowy).

Selektywne zbieranie odpadów komunalnych prowadzone jest również w utworzonych przez gminy PSZOK-ach, do których mieszkańcy mogą przynosić określone w regulaminie PSZOK frakcje odpadów komunalnych. Na terenie Gminy Dobrzany funkcjonuje punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych. PSZOK mieści się przy ul. Dalekiej 3 w Dobrzanach. Dostarczone odpady muszą być posegregowane oraz właściwie zabezpieczone, nie mogą być zmieszane i zanieczyszczone innymi odpadami. Oddający odpady do PSZOK wskazuje adres nieruchomości, z której pochodzą dostarczone odpady.

Zgodnie z ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz przyjętym przez Radę Gminy Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Dobrzany, odpady komunalne zmieszane oraz selektywnie zbierane muszą być gromadzone w odpowiednich pojemnikach lub workach. Właściciel nieruchomości zapewnia utrzymywanie pojemników w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym poprzez:

- gromadzenie określonych rodzajów odpadów w wyłącznie do tego celu przeznaczonych, oznaczonych kolorystycznie i opisanych pojemnikach i workach;
- mycie i dezynfekcję pojemników;
- gromadzenie odpadów w pojemniku w ilości nie powodującej ich wypadania i przeciążania pojemnika;
- zamykanie pojemników;
- utrzymanie w czystości miejsca ustawienia pojemników i worków.

Właściciel nieruchomości zobowiązany jest udostępnić pojemniki oraz worki przeznaczone do zbierania odpadów komunalnych, w szczególności poprzez ich wystawienie poza teren nieruchomości w dniu odbioru zgodnie z harmonogramem na chodnik lub ulicę przed wejściem na teren nieruchomości. Wystawione pojemniki nie mogą powodować ograniczeń komunikacyjnych osobom trzecim.

Wszystkie nieruchomości zamieszkałe, niezamieszkałe oraz wykorzystywane na cele rekreacyjno-wypoczynkowe, na których powstawały odpady komunalne objęte były w 2022 r. gminnym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi. Na bieżąco prowadzone były działania mające na celu monitorowanie nowo powstających nieruchomości.

Na terenie Gminy Dobrzany odpady komunalne powstają głównie w gospodarstwach domowych, na terenach nieruchomości niezamieszkałych, w obiektach i miejscach użyteczności publicznej oraz z prowadzonej działalności gospodarczej.

Na chwilę obecną nie ma możliwości zarówno finansowych jak i organizacyjnych pozwalających na przetwarzanie przedmiotowych odpadów na terenie gminy. Za odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych odpowiada Wykonawca wyłoniony w drodze przetargu. W 2022 r. Wykonawcą była firma Remondis Szczecin Sp. z o. o.

Według danych GUS, na terenie Gminy Dobrzany nie ma zlokalizowanych składowisk odpadów, brak jest również dzikich wysypisk odpadów.

Łączna masa odpadów komunalnych odebranych w 2022 r. od właścicieli nieruchomości oraz PSZOK wynosiła 1 435,13 Mg. Odebrano 803,99 Mg odpadów zmieszanych oraz 631,14 odpadów segregowanych.

Poziom recyklingu przygotowania do ponownego użycia i odzysku wynosił w 2021 roku 26,4%, natomiast w 2022 roku 24,13%. Gmina Dobrzany w 2022 r. nie osiągnęła wymagany przepisami prawa poziomy recyklingu i przygotowania odpadów komunalnych do ponownego użycia. Zgodnie z art. 3b ust.1 pkt. 2 ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2022 r., poz. 2519 ze zm.), poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w roku 2022 wynosi co najmniej 25 %.

W tabelach poniżej przedstawiono szczegółowe ilości zebranych z terenu Gminy Dobrzany odpadów komunalnych w latach 2018-2022.

Tabela 26. Ilość zebranych odpadów komunalnych na terenie Gminy Dobrzany w latach 2017-2022

Odpady ogółem [Mg]				
2018	2019	2020	2021	2022
1180,80	1233,89	1240,74	1408,12	1435,13
Odpady zmieszane [Mg]				
2018	2019	2020	2021	2022
774,48	784,24	780,84	778,64	803,99
Odpady segregowane [Mg]				
2018	2019	2020	2021	2022
406,32	449,65	459,90	629,48	631,14

Źródło: Urząd Miejski w Dobznanach

Na obszarze gminy występują wyroby zawierające azbest. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 2 stycznia 2020 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz.U. 2020 poz. 10) wyroby te są uznawane za odpady niebezpieczne. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu (POKzA) na lata 2009 – 2032 zakłada usunięcie i zutylizowanie azbestu z terenu całego kraju do roku 2032. Główne cele POKzA to:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu,
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Zgodnie z Bazą Azbestową na terenie gminy pozostało do unieszkodliwienia 1 126 040 kg wyrobów azbestowych i zawierających azbest. Większość z nich należy do osób fizycznych.

Tabela 27. Zinventaryzowane i unieszkodliwione wyroby zawierające azbest na terenie Gminy Dobrzany

Forma własności	Wyroby zinventaryzowane [kg]	Wyroby unieszkodliwione [kg]	Wyroby pozostałe do unieszkodliwienia [kg]
razem	1 342 133	216 092	1 126 040
os. fizyczne	1 009 396	215 266	794 130

Forma własności	Wyroby zinwentaryzowane [kg]	Wyroby unieszkodliwione [kg]	Wyroby pozostałe do unieszkodliwienia [kg]
os. prawne	332 737	827	331 910

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Bazy Azbestowej (dostęp: maj 2023 r.)

Gmina Dobrzany w latach 2020-2022 uzyskała pomoc finansową na realizację zadania „Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Dobrzany”, która pochodziła w 50% ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie oraz w 50% ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie. W ramach realizowanego projektu usunięto i unieszkodliwiono:

- w 2020 r.: 77,740 Mg azbestu z 34 nieruchomości znajdujących się na terenie Gminy Dobrzany,
- w 2021 r.: 11,740 Mg azbestu z 9 nieruchomości znajdujących się na terenie Gminy Dobrzany,
- w 2022 r.: 17,740 Mg azbestu z 7 nieruchomości znajdujących się na terenie Gminy Dobrzany.

W roku 2023 także będzie realizowane powyższe zadanie. Gmina już uzyskała dofinansowanie na ten cel, przygotowała zapytanie ofertowe a także zabezpieczyła środki finansowe.

5.9.2. Analiza SWOT

Analizę SWOT przeprowadzono w celu wyodrębnienia najważniejszych problemów i zagrożeń gminy w zakresie gospodarki odpadami.

Tabela 28. Analiza SWOT - Gospodarka odpadami

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> → Punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych na terenie gminy, → Zwiększająca się ilość odpadów komunalnych zbieranych selektywnie, → Brak dzikich wysypisk odpadów, 	<ul style="list-style-type: none"> → Występowanie wyrobów azbestowych na terenie gminy, → Dominujący udział zmieszanych odpadów komunalnych w łącznej masie odbieranych odpadów komunalnych z obszaru gminy,
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> → Edukacja ekologiczna w zakresie wytwarzania odpadów oraz ich selektywnej zbiórki, → Usuwanie wyrobów zawierających azbest oraz edukacja mieszkańców na temat postępowania z nimi, 	<ul style="list-style-type: none"> → Powstawanie dzikich wysypisk, → Nielegalne pozbywanie się odpadów często poprzez ich spalanie w piecach lub wyrzucanie do cieków i zbiorników wodnych.

Źródło: opracowanie własne

5.10. Zasoby przyrodnicze

5.10.1. Analiza stanu wyjściowego

Obszar Gminy Dobrzany objęty jest ochroną prawną wynikającą z ustawy o ochronie przyrody. Ochrona przyrody oznacza ochronę wartości ekologicznych, naukowych, dydaktycznych, estetycznych oraz cech stanowiących o tożsamości przyrodniczej regionu. Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2022 r., poz. 916 ze zm.) elementami środowiska objętymi ochroną na podstawie w/w ustawy są następujące formy ochrony przyrody:

- parki narodowe,
- rezerваты przyrody,
- parki krajobrazowe,
- obszary chronionego krajobrazu,

- obszary Natura 2000,
- pomniki przyrody,
- stanowiska dokumentacyjne,
- użytki ekologiczne,
- zespoły przyrodniczo – krajobrazowe,
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Obszary chronione na terenie Gminy Dobrzany zajmują powierzchnię 3 506,68 ha. Na terenie gminy znajdują się następujące obszary chronione:

- Iński Park Krajobrazowy,
- Obszar Natura 2000 Pojezierze Ińskie (PLH320067),
- Obszar Natura 2000 Ostoja Ińska (PLB320008),
- Użytki ekologiczne: Ptaszyniec, Niebieski korytarz ekologiczny koryta rzeki Iny i jej dopływów – IX, Bagno Ciszewo.

Iński Park Krajobrazowy

Powołany został w listopadzie 1981 r. uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej w Szczecinie. Położony jest prawie na całym terenie, poza jej zachodnimi krańcami i zajmuje 3450 ha. Strefa ochronna pokrywa 6877 ha, rozciągając się w środkowej części gminy od granicy z Gminą Chociwel w okolicy Lutkowa do granicy z Gminą Suchań w okolicy wsi Sierakowo. Iński Park Krajobrazowy uznany jest za ostoję ptaków o randze europejskiej (OTOP 1994). Jego celem jest zachowanie walorów przyrodniczych i kulturowych Pojezierza Ińskiego. Park chroni najcenniejsze przyrodniczo i krajobrazowo tereny Pojezierza Ińskiego. Na terenie Gminy Dobrzany ochroną objęte są najbardziej urozmaicone krajobrazowo tereny z dużym kompleksem lasów bukowych, łęgowych, śródleśnymi torfowiskami i jeziorami Krzemień, Dolice, Szadzko i Błotno z rozległymi terenami rolnymi w znacznej części odłogowymi. Lasy zajmują około 60% powierzchni parku. Dominują głównie bory z udziałem sosny i świerka oraz lasy dębowe z domieszką sosny, modrzewia, brzozy lub buka. Lasy gospodarcze zostały posadzone na gruntach, które jeszcze kilkadziesiąt lat temu wykorzystywane były rolniczo. Do lasów o składzie naturalnym należą: olszyny bagienne, fragmenty łęgów i grądów oraz buczyny. W zagłębieniach terenu, gdzie występują podmokłe bagniska występuje olsza czarna, która rośnie w postaci kęp między którymi utrzymuje się woda i szuwały. Nad rzekami i strumieniami, gdzie dochodzi do lokalnych wylewów, dominują łęgi z olszą czarną oraz jesionami. Ze względu na specyfikę przyrodniczą parku, tj. liczne jeziora, małe zbiorniki, ciekłe wodne, okresowo zalewane zagłębienia oraz podmokłe łąki, herpetofauna znajduje tu idealne warunki do rozrodu i bytowania. Wśród przedstawicieli tej grupy w parku spotkać można płazy ogoniaste – traszkę zwyczajną i traszkę grzebieniastą, rodzinę żab reprezentowaną przez żabę jeziorkową, wodną, trawną i moczarową oraz rzekotokwate z rzekotką drzewną. Płazem objętym ścisłą ochroną, który występuje w Ińskim Parku Krajobrazowym jest kumak nizinny. Gady na terenie parku reprezentowane są przez pięć gatunków: jaszczurkę zwinłą, jaszczurkę żyworodną, beznogą jaszczurkę jaką jest padalec oraz zaskrońca zwyczajnego i żmiję zygzakowatą. Obfitość otwartych wód i obszarów podmokłych oferuje bazę żerową, zaś mozaika lasów i pól stanowi dogodny środowisko dla lęgu wielu gatunków ptaków. Spotkać można tu ptaki drapieżne takie jak: bieliki, orliki krzykliwe, kanie czarne i rude oraz błotniaki stawowe. Dużą grupę stanowią ptaki wodno-błotne. Wśród nich obserwować można bąka, kropiatkę, derkacza czy żurawie. W krajobraz Ińskiego Parku Krajobrazowego wpisują się wsie z licznymi gniazdami bociana białego. Z ssaków obserwować można oprócz dzików, saren i jeleni, lisa, borsuka, jenota, kunę domową, kunę leśną, tchórza, zającą szarą, dzikiego królika oraz piżmaka. W sąsiedztwie jezior i cieków wodnych spotkać można wydrę, jak również bobra.

Pojezierze Ińskie (PLH320067)

Specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa) o pow. 10570.8 ha. Cechą charakterystyczną ostoi są duże jeziora mezotroficzne (Ińsko, Wisola, Krzemień, Długie) z rozległymi łąkami ramienicowymi, rzadkimi i zagrożonymi gatunkami glonów oraz zbiorowiskami z klasy Littorelletea (zespół wywłócznika skrętoległego i brzeżycy jednokwiatowej). Rozległe przestrzenie zajmują lasy z dominacją dobrze zachowanych buczyn żyznych (płaty z perłowką jednokwiatową i żywcem cebulkowym) i kwaśnych, tworzących mozaikę z grądami, łąkami oraz bagiennymi brzezunami, borami i olsami. W buczynach został odnaleziony grzyb *Botryobasidium pruinaum*, uznawany już od wieku za wymarły, ponadto w obszarze tym stwierdzono dwa nowe dla Polski gatunki grzybów: czarnobrzuszek i *Tomentella subtestacea*. Wśród lasów rozproszone są dobrze zachowane torfowiska mszarne, a na torfowiskach niskich stwierdzono wiele gatunków storczyków. Obszar ma duże znaczenie dla fauny, w szczególności dla ptaków (148 gatunków lęgowych) oraz płazów (12 gatunków) i gadów (4 gatunki) ze względu na duży udział dobrze zachowanych siedlisk podmokłych. Duża liczba drobnych zbiorników i mokradeł sprzyja licznemu występowaniu bezkręgowców wodnych, w tym zalotki większej. Kompleks torfowisk i drobnych zbiorników położonych między jeziorem Pośrzadło i Sarnowo zasiedlają liczne i cenne populacje bezkręgowców związanych z siedliskami wodnymi i podmokłymi (zalotka większa, czerwoczyk nieparek, czerwoczyk fioletek). Niska gęstość zaludnienia, niski stopień urbanizacji oraz odśrodkowy układ hydrograficzny ostoi sprzyja zachowaniu i ochronie wartości przyrodniczych.

Obszar Natura 2000 Ostoja Ińska (PLB320008)

Obszar specjalnej ochrony ptaków (Dyrektywa Ptasia) o pow. 87711 ha. Cechy charakterystyczne ostoi to pofalowany teren, silnie rozczłonkowane lasy, liczne bagna i małe zbiorniki wodne. Torfowiska i jeziora zajmują ok. 9 % powierzchni, największe jest jezioro Ińskie (6 km²), o głębokości 42 m, wypełniające system krzyżujących się rynien glacialnych. Bogatej morfologii odpowiada mozaikowe użytkowanie terenu. Lasy zajmują blisko 60 % powierzchni. Są to przeważnie świeże lasy liściaste z bukiem i dębem oraz bory mieszane. Znaczący udział mają również lasy siedlisk wilgotnych i bagiennych z olchą i jesionem oraz sosną i brzozą. Stosunkowo niewielką część ostoi pokrywają zbiorowiska łąkowe oraz siedliska wilgotne: trzcinowiska, turzycowiska, roślinność szuwarowa, roślinność torfowisk niskich i przejściowych. Pozostała część to użytki rolne. Występuje co najmniej 29 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, 7 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W ostoi gniazduje ponad 140 gatunków ptaków. Bardzo ważna ostoja bielika i kilku innych gatunków drapieżnych, kilku gatunków kaczek i żurawia (>1% populacji krajowej).

Użytki ekologiczne

Ptaszyniec - siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków o pow. 14,2922 ha. Są to zbiorowiska torfowisk, szuwarów, zbiorniki z zaroślami wierzbowymi i olszynowymi, które tworzą dogodne warunki bytowania dla gatunków ptaków chronionych i pospolitych. Cel ochrony to zachowanie naturalnego środowiska będącego siedliskiem i ostoją chronionych i zagrożonych wyginięciem gatunków ptaków

Niebieski korytarz ekologiczny koryta rzeki Iny i jej dopływów – IX - siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków o pow. 2,3900 ha. Wody płynące, których celem ochrony jest zachowanie w odpowiednim stanie wód płynących jako korytarza ekologicznego, stanowiącego ważny szlak wędrówek i rozrodu ryb łososiowatych.

Bagno Ciszewo - siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków o pow. 28,3800 ha. Lęgowisko cennych gatunków ptaków wodnych, cenne zbiorowiska wodne, błotne i szuwarowe, celem ochrony jest ochrona zbiornika wodnego, który jest lęgowiskiem wielu cennych gatunków ptaków wodnych.

Pomniki przyrody

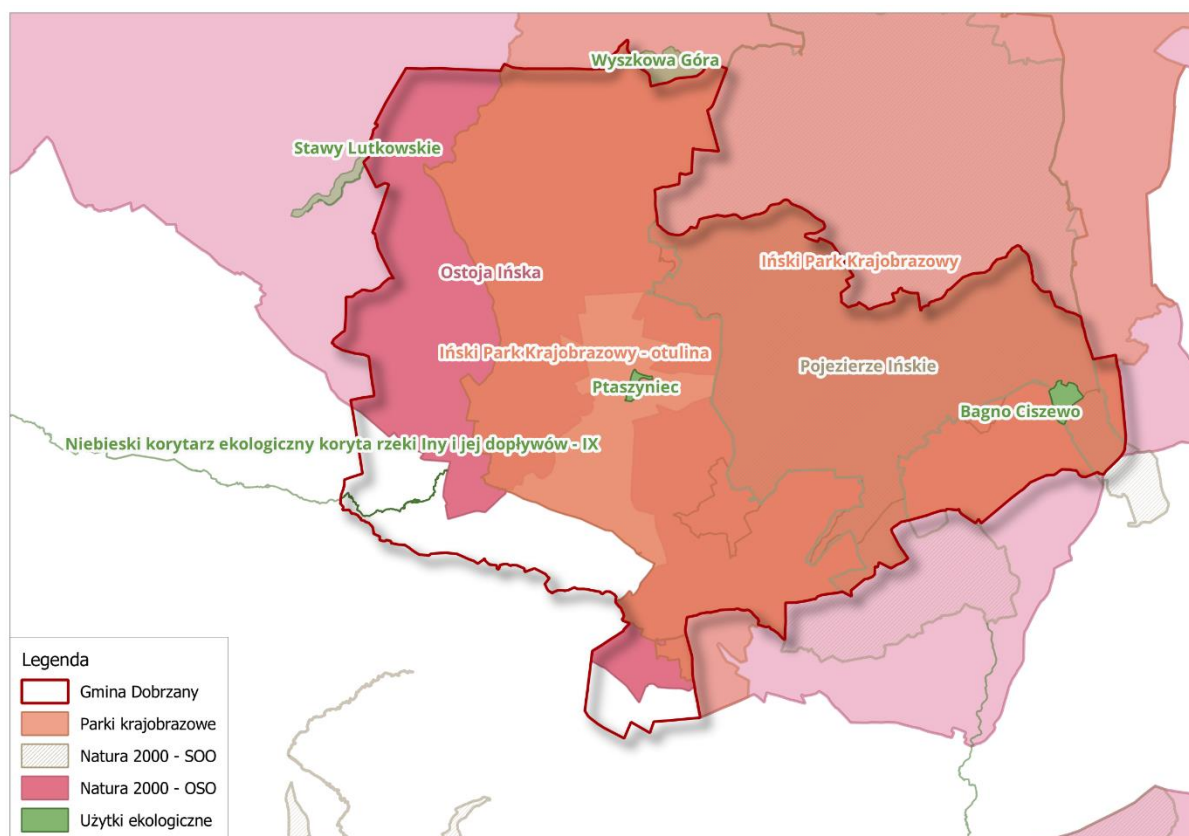
Na terenie Gminy Dobrzany znajduje się 6 pomników przyrody, a tabela poniżej przedstawia ich charakterystykę.

Tabela 29. Pomniki przyrody na terenie Gminy Dobrzany

Lp.	Dane aktu prawnego o utworzeniu, ustanowieniu lub wyznaczeniu	Gatunek	Pierśnica [cm]	Wys. [m]	Obwód [cm]	Typ – podtyp
1.	Uchwała Nr IV/32/03 Rady Miejskiej w Dobrzanych z dnia 6 lutego 2003 r. w sprawie uznania pomników przyrody	Lipa drobnolistna – <i>Tilia cordata</i>	184	25	578	Wieloobiektowy - grupa drzew (2 szt.)
			181	25	569	
2.	Uchwała Nr XIX/187/2008 Rady Miejskiej w Dobrzanych z dnia 27 października 2008 r. w sprawie uznania drzewa za pomnik przyrody	Lipa drobnolistna – <i>Tilia cordata</i>	246	16	773	Jednoobiektowy - drzewo
3.	Uchwała Nr XLVIII/456/23 Rady Miejskiej w Dobrzanych z dnia 31 maja 2023 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur L.</i>	147	17,5	463	Jednoobiektowy - drzewo
4.	Uchwała Nr XLVIII/456/23 Rady Miejskiej w Dobrzanych z dnia 31 maja 2023 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur L.</i>	129	18,2	406	Jednoobiektowy - drzewo
5.	Uchwała Nr XLVIII/456/23 Rady Miejskiej w Dobrzanych z dnia 31 maja 2023 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur L.</i>	145	17,3	454	Jednoobiektowy - drzewo
6.	Uchwała Nr XLVIII/456/23 Rady Miejskiej w Dobrzanych z dnia 31 maja 2023 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur L.</i>	116	16,8	364	Jednoobiektowy - drzewo

Źródło: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody

Obszary chronione zlokalizowane na terenie Gminy Dobrzany przedstawia poniższa rycina.

Rycina 4. Obszary chronione na terenie Gminy Dobrzany

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GDOŚ

5.10.2. Lasy

Cała gmina położona jest w zasięgu Nadleśnictwa Dobrzany. Teren Nadleśnictwa obejmuje cztery powiaty, jak również cztery miasta – Stargard, Chociwel, Dobrzany oraz Ińsko.

Powierzchnia lasów w zarządzie Nadleśnictwa na terenie gminy wynosi 4 103,99 ha, natomiast całkowita powierzchnia Nadleśnictwa to 20 547,47 ha.

W lasach Nadleśnictwa, na terenie Gminy Dobrzany dominują drzewostany z panującą sosną (35,22%) ale poważny udział mają tu też drzewostany z panującym bukiem (18,84%) , dębem (16,59%) oraz olchą (10,63%). W strukturze wiekowej drzewostanu przeważa klasa II (34,17%) i III (24,46%). Typy siedliskowe lasów na terenie gminy: LŚW, LW, LMŚW, LMW, LMB, BMŚW, BMW, BŚW, BMB, OL, OLJ.

Według danych GUS, powierzchnia gruntów leśnych na terenie Gminy Dobrzany w roku 2021 wynosiła ogółem 4 459,32 ha, w tym grunty leśne publiczne – 4 070,32 ha, grunty leśne prywatne – 389,00 ha. Lesistość gminy wynosi 32,2%.

5.10.3. Zieleń urządzonej

Zieleń urządzonej na terenie Gminy Dobrzany zajmuje łącznie powierzchnię 12,51 ha, obejmuje zieleńce, zieleń uliczną, tereny zieleni osiedlowej, cmentarze oraz lasy gminne. Tabela poniżej przedstawia powierzchnie poszczególnych rodzajów zieleni urządzonej.

Tabela 30. Zieleń urządzonej na terenie Gminy Dobrzany w roku 2021

zieleńce		cmentarze		zieleń uliczna	tereny zieleni osiedlowej	las gminne
obiekty	pow. [ha]	obiekty	pow. [ha]	pow. [ha]	pow. [ha]	pow. [ha]
4	3,30	3	3,20	0,40	1,18	4,43

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

5.10.2. Analiza SWOT

Analizę SWOT przeprowadzono w celu wyodrębnienia najważniejszych problemów i zagrożeń gminy w zakresie zasobów przyrodniczych.

Tabela 31. Analiza SWOT – zasoby przyrodnicze

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> → Wysoki poziom zalesienia gminy, → Istniejące obszary zieleni urządzonej, → Istniejące obszary i obiekty chronione, 	<ul style="list-style-type: none"> → Podatność zasobów przyrody ożywionej na zanieczyszczenia środowiska, → mała powierzchnia terenów zieleni urządzonej, → brak parków rekreacyjnych,
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> → Rozwój terenów zieleni urządzonej a także infrastruktury towarzyszącej, → Dalsze zalesianie gruntów, → Edukacja ekologiczna z zakresu ochrony przyrody, 	<ul style="list-style-type: none"> → Zaśmiecanie i niszczenie obszarów chronionych i cennych przyrodniczo.

Źródło: opracowanie własne

5.11. Zagrożenie poważnymi awariami

5.10.1. Analiza stanu wyjściowego

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. 2022 poz. 2556 ze zm.) za poważną awarię uważa się zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych

substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Natomiast przez poważną awarię przemysłową rozumie się poważną awarię powstałą w zakładzie.

Podstawowym aktem prawnym w zakresie poważnych awarii jest ustawa Prawo ochrony środowiska, w której zawarte są przepisy ogólne, instrumenty prawne służące przeciwdziałaniu poważnej awarii przemysłowej, obowiązki prowadzącego zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, obowiązki organów administracji związane z awarią przemysłową oraz zagadnienie współpracy międzynarodowej w przypadku wystąpienia awarii przemysłowej o charakterze transgranicznym.

Ochrona środowiska przed poważną awarią oznacza zapobieganie zdarzeniom mogącym powodować awarię oraz ograniczanie jej skutków dla ludzi i środowiska. W zakresie przeciwdziałania poważnym awariom do zadań Inspekcji Ochrony Środowiska zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2021 r., poz. 1070 ze zm.) należy:

- kontrola podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii,
- prowadzenie szkoleń dla organów administracji oraz podmiotów, o których mowa w pkt 1,
- badanie przyczyn powstawania oraz sposobów likwidacji skutków poważnych awarii dla środowiska,
- prowadzenie rejestru zakładów, których działalność może być przyczyną wystąpienia poważnej awarii, w tym zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii i o dużym ryzyku wystąpienia awarii w rozumieniu przepisów o ochronie środowiska.

W przypadku wystąpienia poważnej awarii lub zdarzeń o znamionach poważnej awarii Inspekcja Ochrony Środowiska współdziała w akcji ich zwalczania z organami właściwymi do jej prowadzenia (głównie Państwową Strażą Pożarną ale również OSP) oraz sprawuje nadzór nad usuwaniem skutków tych awarii.

Na terenie gminy działa ochotnicza straż pożarna, której jednostka zlokalizowana jest w miejscowości Dobrzany. Zgodnie z danymi Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Szczecinie na terenie Gminy Dobrzany nie ma zlokalizowanych zakładów zakwalifikowanych do Zakładów Dużego Ryzyka (ZDR) oraz do Zakładów Zwiększonego Ryzyka (ZZR).

Do zdarzeń mających znamiona poważnych awarii na terenie gminy może dojść podczas transportu substancji niebezpiecznych, między innymi paliw płynnych, do znajdujących się na terenie gminy stacji paliw.

W latach 2018 – 2022 WIOŚ w Szczecinie wykonał 28 kontroli podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Dobrzany, z czego 11 kontroli to były kontrole planowe.

5.11.2. Analiza SWOT

Przeprowadzenie oceny stanu aktualnego obszaru interwencji zagrożenia poważnymi awariami pozwoliło na przeprowadzenie analizy SWOT przedstawionej w tabeli poniżej.

Tabela 32. Analiza SWOT – Zagrożenie poważnymi awariami

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> → Brak zakładów ZDR oraz ZZR, → Szkolenia i ćwiczenia z przeciwdziałania powstawaniu i usuwania skutków awarii, → Rozwój infrastruktury drogowej, → Działalność PSP na terenie gminy, 	<ul style="list-style-type: none"> → Negatywne oddziaływanie na środowisko, → Transport substancji niebezpiecznych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> → Wspieranie jednostek OSP poprzez doposażanie w niezbędny sprzęt, szkolenia, → Zabezpieczenie transportu niebezpiecznych substancji oraz minimalizacja ich przebiegu przez obszary zamieszkałe, → Budowa dróg ekspresowych i obwodnic miast odciążających ruch drogowy w powiecie, → Doposażanie i szkolenie jednostek ratowniczych. 	<ul style="list-style-type: none"> → Wypadek podczas transportu niebezpiecznych substancji, → Zwiększenie ruchu towarowego na istniejących drogach, co związane jest ze zwiększeniem ilości materiałów niebezpiecznych przewożonych tymi drogami i liniami, → Oddziaływanie zakładów przemysłowych, → Możliwość wystąpienia poważnej awarii,

	→ Zagrożenia komunikacyjne, spowodowane stanem technicznym dróg, bądź zależne od warunków pogodowych.
--	---

Źródło: Opracowanie własne

5.12. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska i adaptacje do zmian klimatu

W ostatnich dziesięcioleciach obserwuje się coraz bardziej widoczne skutki zmian klimatu, polegające m.in. na wzroście temperatury oraz zwiększeniu częstotliwości i skali ekstremalnych zjawisk pogodowych. Wyniki badań naukowych jednoznacznie wskazują, że zjawiska powodowane przez zmiany klimatu stanowią zagrożenie dla społecznego i gospodarczego rozwoju wielu krajów na świecie, w tym także dla Polski, a proces ten w kolejnych latach będzie się nadal pogłębiał. Wobec tego konieczne i ekonomicznie uzasadnione jest prowadzenie adaptacji do nadchodzących zmian.

Przez adaptacje do zmian klimatu należy rozumieć taki sposób planowania, realizacji, eksploatacji i likwidacji przedsięwzięcia, aby było ono optymalnie przystosowane do postępujących zmian klimatu, jak również by nie powodowało zwiększenia wrażliwości elementów środowiska na zmiany klimatu.

W związku z powyższymi uwarunkowaniami w celu ograniczenia gospodarczego i społecznego ryzyka związanego ze zmianami klimatycznymi, opracowano Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do 2020 (SPA2020), który wskazuje cele i kierunki działań adaptacyjnych, które należy podjąć w najbardziej wrażliwych sektorach i obszarach w okresie do roku 2020. Jako najbardziej wrażliwe na zmiany klimatu, wskazano dziedziny i obszary, takie jak: gospodarka wodna, rolnictwo, leśnictwo, różnorodność biologiczna, zdrowie, energetyka, budownictwo i gospodarka przestrzenna, obszary zurbanizowane, transport, obszary górskie i strefy wybrzeża. Pamiętać jednak trzeba, że kwestie związane ze zmianami klimatu, dotyczyć mogą również przedsięwzięć z innych dziedzin i obszarów.

Głównym obszarem narażonym na zmiany klimatu jest gospodarka wodna. Występowania ulewnych deszczy zwiększają zagrożenie wystąpienia powodzi i podtopień. Podczas ulewnych deszczy urządzenia melioracyjne takie jak kanały mogą nie nadążyć z odbiorem wody i może dojść do lokalnych podtopień. Konieczna w związku z tym jest stała kontrola drożności urządzeń melioracyjnych, wykaszanie rowów, usuwanie powalonych drzew i gałęzi itp.

W ostatnich latach występują coraz częstsze i intensywniejsze fale upałów. Okresy, gdy dni upalne trwają przez co najmniej kilka dni stanowią zagrożenie dla zdrowia ludzi. Wysokie temperatury prowadzą do zaburzeń układu krążenia, pracy nerek, układu oddechowego i metabolizmu. Szczególnie narażone na udar słoneczny są osoby starsze oraz dzieci. Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej wydaje ostrzeżenie przed upałami. Podczas okresów upałów zaleca się pozostawanie w budynkach zwłaszcza w godzinach największego nasłonecznienia. W celu adaptacji należy rozbudowywać systemy klimatyzacyjne w budynkach użyteczności publicznej oraz prywatnych mieszkaniach. Długo trwające fale upałów powodują występowanie zjawiska suszy. Susza jest skutkiem długotrwałych okresów bez opadów atmosferycznych i upałów, kiedy maksymalna temperatura dobową osiąga wartości wyższe niż 30°C. Ujemny wpływ zjawiska suszy można zaobserwować w różnych dziedzinach gospodarczych i społecznych. Jednym z najbardziej wrażliwych na niedobory wody sektorów jest rolnictwo. Występowanie zjawiska suszy obniża potencjał produkcyjny gleb i utrudnia prowadzenie produkcji rolnej.

Obniżenie wód gruntowych może także doprowadzić do utraty bioróżnorodności oraz bezpośredniego zniszczenia rodzimych siedlisk naturalnych. Zanik małych powierzchniowych zbiorników wodnych (bagien, stawów, oczek wodnych, potoków i małych cieków) stanowi zagrożenie dla licznych gatunków, które bytują na tych terenach, bądź korzystają z nich okresowo. Obniżanie się poziomu wód gruntowych negatywnie wpływa na różnorodność biologiczną w szczególności na zbiorniki wodne i tereny podmokłe.

Dnia 3 września 2021 roku, Minister właściwy ds. gospodarki wodnej opublikował rozporządzenie w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy. Celem dokumentu jest wskazanie najistotniejszych kierunków działań, które pomogą zapobiec kryzysowi wodnemu w Polsce. Dzięki realizacji jego założeń możliwe

będzie zapewnienie odpowiedniej ilości i co najmniej dobrej jakości wody niezbędnej dla społeczeństwa, środowiska i wszystkich sektorów gospodarki narodowej.

Zmiany klimatu wpływają także na procesy fizyczne, chemiczne i biologiczne w ciekach wodnych. Z powodu wzrostu temperatury następuje przyspieszenia zjawiska eutrofizacji. W celu jego ograniczenia wymagane jest podjęcie działań ograniczających spływ biogenów z pól uprawnych poprzez ograniczenie wykorzystania sztucznych nawozów przez rolników. Ważną rolę pełnią tu Ośrodki Doradztwa Rolniczego, zachęcające rolników do rolnictwa ekologicznego czy ekstensywnego.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska takie jak min. gwałtowne burze z silnym wiatrem, długotrwałe susze zwiększające ryzyko pożaru w lasach, powodują zagrożenie dla ludzi oraz dóbr materialnych. Ochronę przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska oraz innymi zdarzeniami zagrażającymi zdrowiu lub życiu ludzi zajmuje się Państwowa Straż Pożarna. W związku ze zmianami klimatu liczba zdarzeń zagrażających ludziom i środowisku może wzrastać. Na terenie Gminy Dobrzany funkcjonują jednostki OSP., które są wyposażone w specjalistyczny sprzęt dzięki czemu mogą skutecznie wspomóc w działaniach jednostki PSP.

Skuteczna adaptacja do zmian klimatu nie jest możliwa do przeprowadzenia bez osiągnięcia odpowiedniego poziomu świadomości zagrożeń w społeczeństwie. Konieczne jest zatem wdrożenie działań edukacyjnych zarówno w ramach edukacji formalnej, jak i szerokiej edukacji pozaformalnej przyczyniającej się do podnoszenia świadomości społecznej. Podstawowym celem jest zwiększenie zrozumienia wpływu procesów klimatycznych na życie społeczne i gospodarcze.

5.13. Działania edukacyjne

Edukacja ekologiczna jest zagadnieniem horyzontalnym dotyczącym wszystkich obszarów ochrony środowiska. Głównym jej celem jest podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej i kształtowanie postaw ekologicznych społeczeństwa poprzez promowanie zasad zrównoważonego rozwoju, upowszechnianie wiedzy z zakresu ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju, kształtowanie zachowań prośrodowiskowych ogółu społeczeństwa, w tym dzieci i młodzieży.

Konieczność prowadzenia działań z zakresu edukacji ekologicznej wynika z polskich i europejskich aktów prawnych oraz dokumentów strategicznych, w tym z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2022 poz. 2556 ze zm.). W ustawie tej zawarto przede wszystkim obowiązek uwzględniania problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w programach kształcenia ogólnego we wszystkich typach szkół. Działania edukacyjne powinny jednak obejmować także dorosłych mieszkańców, ponieważ to oni mają największy wpływ na obecny stan środowiska w gminach. Prowadzone działania edukacyjne powinny dotyczyć przede wszystkim prawidłowego postępowania z odpadami, ochrony powietrza przed zanieczyszczeniami pochodzącymi z domowych kotłowni oraz podnosić ogólną świadomość ekologiczną lokalnej społeczności.

Bardzo ważne jest planowanie i realizowanie działań w zakresie edukacji ekologicznej na szczeblu lokalnym mających na celu ukształtowanie świadomości mieszkańców przejawiającej się w ich konkretnych działaniach związanych z troską o otaczające ich najbliższe środowisko.

Na terenie Gminy Dobrzany edukacja ekologiczna prowadzona jest m.in. w placówkach edukacyjnych ale edukowani są również dorośli mieszkańcy gminy. Edukacja ekologiczna na terenie gminy to przede wszystkim:

- działania edukacyjne w zakresie prawidłowej segregacji odpadów, metod postępowania z odpadami, niskiej emisji, odnawialnych źródeł energii itp.,
- imprezy i akcje tematyczne: m.in. sprzątanie świata, pikniki ekologiczne,
- konkursy ekologiczne: m.in. dotyczące segregacji odpadów, niskiej emisji,
- spotkania z doradcą energetycznym WFOŚGW,
- informacje zawarte na stronie internetowej gminy.

Instytucjami i organizacjami, które mogą wspierać działania w zakresie kształtowania świadomości ekologicznej są: Narodowy oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzki

Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, fundacje i stowarzyszenia pozarządowe. Udział w kampaniach organizowanych na przykład przez Ministerstwo Środowiska, które udostępnia niezbędne materiały takie jak infografiki, ulotki, poradniki itp. obniża koszty realizacji edukacji ekologicznej.

5.14. Monitoring Środowiska

Źródłem informacji o środowisku jest w szczególności państwowy monitoring środowiska. Został on utworzony ustawą z dnia 10 lipca 1991 roku o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. 2021 poz.1070 ze zm.) w celu zapewnienia wiarygodnych informacji o stanie środowiska.

Państwowy Monitoring Środowiska stanowi system pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania informacji o środowisku. Gromadzone informacje służą wspomaganiu działań na rzecz ochrony środowiska, poprzez systematyczne informowanie organów administracji i społeczeństwa o:

- jakości elementów przyrodniczych, dotrzymanywaniu standardów jakości środowiska lub innych poziomów określonych przepisami oraz obszarach występowania przekroczeń tych standardów lub innych wymagań,
- występujących zmian jakości elementów przyrodniczych, przyczynach tych zmian, w tym powiązaniach przyczynowo-skutkowych występujących pomiędzy emisjami i stanem elementów przyrodniczych.

Po nowelizacji ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska w 2001 r. PMŚ realizowany był na podstawie: wieloletnich programów państwowego monitoringu środowiska opracowanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i zatwierdzanych przez ministra właściwego do spraw środowiska, wojewódzkich programów monitoringu opracowanych przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska i zatwierdzonych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Ostatnim programem PMŚ realizowanym w tej strukturze był program na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 roku.

Zakres zadań państwowego monitoringu środowiska jest określany w wieloletnich strategicznych programach PMŚ opracowywanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i zatwierdzanych przez Ministra Klimatu oraz w wykonawczych programach PMŚ opracowywanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Obecnie obowiązujący Strategiczny Program PMŚ na lata 2022 – 2026 z perspektywą do roku 2029 powstał na podstawie ustawy z dnia 10 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska. Dokument ten obejmuje zadania wynikające z odrębnych ustaw, zobowiązań międzynarodowych oraz innych potrzeb wynikających ze strategii rozwoju oraz innych programów i dokumentów programowych. Zawarto w nim następujące obszary monitoringu, które mogą dotyczyć Gminy Dobrzany:

- Monitoring jakości powietrza
- Monitoring jakości wód
- Monitoring gleby i ziemi
- Monitoring przyrody
- Monitoring klimatu akustycznego
- Monitoring pól elektromagnetycznych.

Dotychczas na terenie Gminy Dobrzany prowadzony był monitoring, wód powierzchniowych, podziemnych oraz monitoring pól elektromagnetycznych.

Prezentacja danych odniesionych przestrzennie (z wykorzystaniem systemów informacji geograficznej) odbywać się będzie m.in. poprzez dedykowane do tego celu portale mapowe, umożliwiające dostęp do usług sieciowych. W zakresie kompetencji GIOŚ kontynuowane będą prace wynikające z Rozporządzenia Ministra Cyfryzacji z dnia 23 sierpnia 2018 r. w sprawie zasobu informacyjnego przeznaczonego do udostępniania w centralnym repozytorium informacji publicznej. Zasoby GIOŚ określone w ww. rozporządzeniu będą aktualizowane na potrzeby upowszechnienia i udostępniania danych poprzez portal <https://dane.gov.pl/>.

6. CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA, ZADANIA ORAZ ICH FINANSOWANIE

6.1. Cele ochrony środowiska i kierunki interwencji

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzany na lata 2023-2026 z perspektywą na lata 2027-2030” ma służyć realizacji przez gminę polityki ochrony środowiska i nawiązywać do polityki ochrony środowiska wyższych jednostek, a sam Program Ochrony Środowiska musi być spójny z założeniami dokumentów strategicznych i programowych wyższego rzędu.

Dokument będzie stanowił podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem, spajając wszystkie działania i dokumenty dotyczące ochrony środowiska w gminie. Głównym celem programu jest:

Zrównoważony rozwój Gminy Dobrzany dążący do poprawy jakości życia mieszkańców, stanu środowiska przyrodniczego oraz rozwoju turystyki.

Pod każdą z charakterystyk dziesięciu obszarów interwencji przeprowadzona została analiza SWOT, mająca na celu określenie największych zagrożeń środowiska, słabych i mocnych stron istniejącego stanu środowiska oraz wskazanie dążeń w tych obszarach i szans na jego poprawę.

Na tej podstawie, zgodnie z wytycznymi Ministra Klimatu i Środowiska z 2015 roku, zaktualizowanymi w 2020 roku, dotyczącymi opracowywania programów ochrony środowiska, wyznaczono cele wraz z wskaźnikami stanu aktualnego i stanu docelowego. Narzędziem osiągnięcia stanu docelowego jest realizacja wyznaczonych w ramach obszarów zadań, które zostały zgrupowane w harmonogramie zadań. Cele, wskaźniki, kierunki interwencji oraz zadania przedstawia tabela nr 33. Zostały w niej określone również źródła finansowania wyznaczonych zadań, którymi będą zarówno środki własne gminy, jak i dotacje zewnętrzne, środki własne i pozyskane przez inne jednostki realizujące zadania. Do wyznaczonych zadań przypisano orientacyjną kwotę i czas realizacji. Kwoty i czas realizacji w wielu przypadkach zależą od możliwości i wielkości uzyskanych dotacji. Niektóre z zadań będą realizowane w ramach obowiązków pracowników Urzędu Miejskiego. W tabeli 34 przedstawiono harmonogram zadań własnych wraz z finansowaniem, a w tabeli 35 przedstawiono harmonogram zadań monitorowanych wraz z finansowaniem.

6.2. Harmonogram rzeczowo-finansowy

Tabela 33. Cele, wskaźniki, kierunki interwencji oraz zadania przewidziane do realizacji na terenie Gminy Dobrzany

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (źródło)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	I. Poprawa jakości powietrza	Liczba substancji zanieczyszczających z przekroczeniami w strefie zachodniopomorskiej (WIOŚ)	0	0	I.1. Rozwój odnawialnych źródeł energii	Montaż indywidualnych instalacji fotowoltaicznych na terenie całej gminy	Urząd Miejski w Dobrzanych, mieszkańcy	Ograniczone środki finansowe
						I.2. Zmniejszenie emisji pochodzącej ze spalania paliw podczas ogrzewania budynków oraz zużycia energii elektrycznej	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej	Urząd Miejski w Dobrzanych	Ograniczone środki finansowe
							Termomodernizacja budynku Urzędu Miejskiego w Dobrzanych	Urząd Miejski w Dobrzanych	Ograniczone środki finansowe
							Termomodernizacja budynku biura Nadleśnictwa	Nadleśnictwo Dobrzany	Ograniczone środki finansowe
							Wymiana indywidualnych źródeł ciepła (piece węglowe na piece opalane biopaliwami)	mieszkańcy	Ograniczone środki finansowe, brak chęci mieszkańców do podjęcia działań
							Wymiana źródła ciepła w świetlicy Szadzko	Urząd Miejski w Dobrzanych	Ograniczone środki finansowe
							Wymiana źródła ciepła w świetlicy Kozy	Urząd Miejski w Dobrzanych	Ograniczone środki finansowe
							Modernizacja oświetlenia ulicznego – wymiana oświetlenia na energooszczędne	Urząd Miejski w Dobrzanych	Ograniczone środki finansowe,
Budowa oświetlenia drogowego na ul. Stargardzkiej w Dobrzanych	Urząd Miejski w Dobrzanych	Ograniczone środki finansowe							

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (źródło)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
							Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie racjonalnego gospodarowania energią	Urząd Miejski w Dobrzanych	Brak zainteresowania ze strony mieszkańców
						I.4. Ograniczenie presji transportu drogowego na środowisko	Promocja ekologicznych środków transportu (m.in. organizacja rajdów rowerowych)	Urząd Miejski w Dobrzanych	Brak zainteresowania ze strony mieszkańców
							Rozwój systemu ścieżek pieszo - rowerowych	Urząd Miejski w Dobrzanych	Ograniczone środki finansowe
						I.5. Edukacja społeczeństwa w zakresie ochrony klimatu i jakości powietrza	Prowadzenie systematycznych akcji edukacji ekologicznej w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza oraz uświadamianie nt. problemu niskiej emisji	Urząd Miejski w Dobrzanych	Brak zainteresowania ze strony mieszkańców
2.	Zagrożenia hałasem	II. Zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców gminy	Poziom hałasu Leq (WIOŚ)	-	Poniżej poziomu dopuszczalnego	II.1. Zmniejszenie emisji hałasu z transportu drogowego	Przebudowa i modernizacja dróg powiatowych położonych na terenie gminy	ZDP	Wysoki koszt inwestycji drogowych
							Przebudowa, modernizacja i remonty dróg gminnych	Urząd Miejski w Dobrzanych	Wysoki koszt inwestycji drogowych
							Przebudowa drogi na odcinku od drogi powiatowej 1734Z do Lutkowa -	Urząd Miejski w Dobrzanych	Wysoki koszt inwestycji drogowych
							Budowa drogi gminnej w miejscowości Sierakowo w Gminie Dobrzany	Urząd Miejski w Dobrzanych	Wysoki koszt inwestycji drogowych
							Budowa drogi gminnej w miejscowości Odargowo	Urząd Miejski w Dobrzanych	Wysoki koszt inwestycji drogowych

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (źródło)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
							Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Lutkowo	Urząd Miejski w Dobrzanych	Wysoki koszt inwestycji drogowych
							Odbudowa chodników i nawierzchni dróg wewnętrznych	Urząd Miejski w Dobrzanych	Wysoki koszt inwestycji drogowych
3.	Pola elektromagnetyczne	III. Ochrona środowiska i ludności przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych	Natężenie pól elektromagnetycznych	0,8 V/m	Jak najniższa, nie wyższa niż 7 V/m	III.1. Ograniczenie oddziaływania pól elektromagnetycznych na człowieka i środowisko	Edukacja mieszkańców na temat rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych	Urząd Miejski w Dobrzanych	Brak zainteresowania ze strony mieszkańców
4.	Gospodarowanie wodami	IV. Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych	Liczba jednolitych części wód w stanie co najmniej dobrym	0	1	IV.1. Zmniejszenie presji rolnictwa na stan wód	Upowszechnienie zasad Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej w zakresie prawidłowego stosowania i przechowywania środków ochrony roślin oraz ograniczanie ich złego wpływu na wody powierzchniowe i podziemne	Urząd Miejski w Dobrzanych, ZODR	Brak dotacji
						IV.2. Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa w zakresie ochrony wód	Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie racjonalnej gospodarki wodami i ich ochrony przed zanieczyszczeniem	Urząd Miejski w Dobrzanych	Brak zainteresowania ze strony mieszkańców
						IV.3. Utrzymanie wód	Monitoring wód powierzchniowych i podziemnych	Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Szczecinie	Niedokładność

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (źródło)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
							Bieżące utrzymanie cieków wodnych	PGW Wody Polskie	Brak środków finansowych
5.	Gospodarka wodno-ściekowa	V. Poprawa systemu gospodarki wodno-ściekowej	Procent ludności korzystającej z kanalizacji Procent ludności korzystającej z wodociągów	55,1%	59,0%	V.1. Rozbudowa infrastruktury kanalizacyjnej V.2. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury wodociągowej	Zapewnienie mieszkańcom Gminy Dobrzany dostępu do infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej	Urząd Miejski w Dobrzanach	Brak środków finansowych
							Budowa przepompowni i rurociągu tłoczonego ścieków oczyszczonych z miejskiej oczyszczalni ścieków do rzeki Pężinka	Urząd Miejski w Dobrzanach	Brak środków finansowych
							Modernizacja miejskiej oczyszczalni ścieków w Dobrzanach	Urząd Miejski w Dobrzanach	Brak środków finansowych
							Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Kozy	Urząd Miejski w Dobrzanach	Brak środków finansowych
							Budowa przepompowni przy ul. Dworcowej w Dobrzanach	Urząd Miejski w Dobrzanach	Brak środków finansowych
6.	Zasoby geologiczne	VI. Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin ze złóż	-	-	-	VI.1. Nadzór nad zasobami kopalin	Wydawanie koncesji i kontrole wydanych koncesji	Starostwo Powiatowe, Urząd Marszałkowski, OUG	Brak środków finansowych

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (źródło)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
7.	Gleby	VII. Ochrona gleb i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi	Powierzchnia terenów wymagających rekultywacji (ha)	0,0 ha	0 ha	VII.1. Zapobieganie niekorzystnym zmianom środowiska glebowego	Prowadzenie rejestru terenów zdegradowanych	Urząd Miejski w Dobrzanych	Niedokładność
							Rekultywacja terenów zdegradowanych	Podmiot korzystający ze środowiska	Brak środków finansowych
8.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	VIII. Racjonalna gospodarka odpadami	Ilość niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych	778,64 Mg	720,0 Mg	VIII. Wzrost ilości zebranych selektywnie odpadów	Coroczne opracowanie Analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi	Urząd Miejski w Dobrzanych	Brak środków finansowych
							Inwentaryzacja i likwidacja dzikich wysypisk odpadów	Urząd Miejski w Dobrzanych	Brak środków finansowych
							Akcja Sprzątania Świata	Urząd Miejski w Dobrzanych	Brak środków finansowych
							Utrzymanie PSZOK	Urząd Miejski w Dobrzanych	Brak środków finansowych
							Podnoszenie świadomości mieszkańców na temat prawidłowej gospodarki odpadami komunalnych	Urząd Miejski w Dobrzanych	Brak zainteresowania mieszkańców

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (źródło)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
							Likwidacja wyrobów azbestowych	Urząd Miejski w Dobrzanych	Brak środków finansowych, niechęć mieszkańców gminy do wymiany pokryć dachowych
9.	Zasoby przyrody	IX. Ochrona ekosystemów i walorów przyrodniczych gminy	Powierzchnia zieleni urządzonej (ha)	4,88	5	IX.1. Rozwój i utrzymanie zieleni urządzonej	Bieżące utrzymanie zieleni urządzonej	Urząd Miejski w Dobrzanych	Dewastacja mienia publicznego, brak zainteresowania mieszkańców
							Nowe nasadzenia drzew i krzewów, zakładanie zieleni osiedlowej	Urząd Miejski w Dobrzanych	Dewastacja mienia publicznego
			Lesistość (%)	32,2	33,5	X.1. Racjonalne korzystanie z zasobów przyrody	Konserwacja i pielęgnacja pomników przyrody	Urząd Miejski w Dobrzanych	Brak środków finansowych
							Ochrona lasu, bieżące zabiegi pielęgnacyjne	Nadleśnictwo	Brak środków finansowych
							Przebudowa drzewostanów pod kątem zgodności z siedliskiem, w szczególności na obszarach chronionych	PGL LP Nadleśnictwo	Brak środków finansowych
							Odnawianie powierzchni leśnej- nowe nasadzenia z uwzględnieniem warunków siedliskowych i potrzeb różnorodności biologicznej.	PGL LP Nadleśnictwo	Brak środków finansowych

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (źródło)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
10.	Zagrożenia poważnymi awariami	X. Ochrona środowiska przed poważnymi awariami	Liczba poważnych awarii na terenie gminy (WIOŚ)	0	0	XI. Zminimalizowanie ryzyka wystąpienia zdarzeń mogących powodować poważną awarię oraz ograniczenie jej skutków dla ludzi i środowiska	Wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych, w tym transportu materiałów niebezpiecznych	Urząd Miejski w Dobrzanych OSP	Brak zainteresowania ze strony mieszkańców
							Utrzymanie jednostek OSP oraz wsparcie w zakresie wyposażenia do prowadzenia działań ratowniczych, zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom oraz zagrożeniom środowiska i zdrowia człowieka wynikającym z nadzwyczajnych zdarzeń	Urząd Miejski w Dobrzanych	Brak chętnych do działań w ramach OSP, ograniczone środki finansowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietacja jednostek

Tabela 34. Zadania własne Gminy Dobrzany na lata 2023-2026 z perspektywą na lata 2027-2030

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Szacunkowe koszty realizacji [zł]					Źródło finansowania
				2023	2024	2025	2026	2027 - 2030	
1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Montaż indywidualnych instalacji fotowoltaicznych na terenie całej gminy	Urząd Miejski w Dobrzanych, mieszkańcy	b.d.					Środki własne, środki zewnętrzne
2.		Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej	Urząd Miejski w Dobrzanych	b.d.					Środki własne, środki zewnętrzne
3.		Termomodernizacja budynku Urzędu Miejskiego w Dobrzanych	Urząd Miejski w Dobrzanych	-	-	30 000,0	170 000,0	-	Środki własne, środki zewnętrzne
4.		Wymiana źródła ciepła w świetlicy Szadzko	Urząd Miejski w Dobrzanych	-	-	396 000,0	-	-	Środki własne, środki zewnętrzne

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzany na lata 2023-2026 z perspektywą na lata 2027-2030

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Szacunkowe koszty realizacji [zł]					Źródło finansowania
				2023	2024	2025	2026	2027 - 2030	
5.		Wymiana źródła ciepła w świetlicy Kozy	Urząd Miejski w Dobrzanych	-	-	331 000,0	-	-	Środki własne, środki zewnętrzne
6.		Modernizacja oświetlenia ulicznego – wymiana oświetlenia na energooszczędne	Urząd Miejski w Dobrzanych	b.d.					Środki własne, środki zewnętrzne
7.		Budowa oświetlenia drogowego na ul. Stargardzkiej w Dobrzanych	Urząd Miejski w Dobrzanych	50 000,0	-	-	-	-	środki własne
8.		Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie racjonalnego gospodarowania energią	Urząd Miejski w Dobrzanych	b.d.					Środki własne, środki zewnętrzne
9.		Promocja ekologicznych środków transportu (m.in. organizacja rajdów rowerowych)	Urząd Miejski w Dobrzanych	b.d.					Środki własne, środki zewnętrzne
10.		Rozwój systemu ścieżek pieszko - rowerowych	Urząd Miejski w Dobrzanych	b.d.					Środki własne, środki zewnętrzne

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzany na lata 2023-2026 z perspektywą na lata 2027-2030"

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Szacunkowe koszty realizacji [zł]					Źródło finansowania
				2023	2024	2025	2026	2027 - 2030	
11.		Prowadzenie systematycznych akcji edukacji ekologicznej w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza oraz uświadamianie nt. problemu niskiej emisji	Urząd Miejski w Dobzanych	b.d.					Środki własne, środki zewnętrzne
12.	Zagrożenie hałasem	Przebudowa, modernizacja i remonty dróg gminnych	Urząd Miejski w Dobzanych	Koszty określone na podstawie pojawiających się potrzeb, trudne do oszacowania					Środki własne, środki zewnętrzne
13.		Przebudowa drogi na odcinku od drogi powiatowej 1734Z do Lutkowa -	Urząd Miejski w Dobzanych	7 070 000,0	-	-	-	-	Środki własne, środki zewnętrzne
14.		Budowa drogi gminnej w miejscowości Sierakowo w Gminie Dobrzany	Urząd Miejski w Dobzanych	805 000,0	-	-	-	-	Środki własne, środki zewnętrzne
15.		Budowa drogi gminnej w miejscowości Odargowo	Urząd Miejski w Dobzanych	567 000,0	-	-	-	-	Środki własne, środki zewnętrzne

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Szacunkowe koszty realizacji [zł]					Źródło finansowania
				2023	2024	2025	2026	2027 - 2030	
16.		Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Lutkowo	Urząd Miejski w Dobrzanych	1 001 000,0	-	-	-	-	Środki własne, środki zewnętrzne
17.		Odbudowa chodników i nawierzchni dróg wewnętrznych	Urząd Miejski w Dobrzanych	Koszty określone na podstawie pojawiających się potrzeb, trudne do oszacowania					Środki własne, środki zewnętrzne
18.	Pola elektromagnetyczne	Edukacja mieszkańców na temat rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych	Urząd Miejski w Dobrzanych	b.d.					Środki własne, środki zewnętrzne
19.	Gospodarowanie wodami	Upowszechnienie zasad Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej w zakresie prawidłowego stosowania i przechowywania środków ochrony roślin oraz ograniczanie ich złego wpływu na wody powierzchniowe i podziemne	Urząd Miejski w Dobrzanych, ZODR	b.d.					Środki własne, środki zewnętrzne
20.		Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie racjonalnej gospodarki wodami i ich ochrony	Urząd Miejski w Dobrzanych	b.d.					Środki własne, środki zewnętrzne

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzany na lata 2023-2026 z perspektywą na lata 2027-2030"

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Szacunkowe koszty realizacji [zł]					Źródło finansowania
				2023	2024	2025	2026	2027 - 2030	
		przed zanieczyszczeniem							
21.	Gospodarka wodno - ściekowa	Zapewnienie mieszkańcom Gminy Dobrzany dostępu do infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej	Urząd Miejski w Dobrzanych	Koszty określone na podstawie pojawiających się potrzeb, trudne do oszacowania					Środki własne, środki zewnętrzne
22.		Budowa przepompowni i rurociągu tłoczonego ścieków oczyszczonych z miejskiej oczyszczalni ścieków do rzeki Pęczinka	Urząd Miejski w Dobrzanych	-	-	4 500 000,0	-	-	Środki własne, środki zewnętrzne
23.		Modernizacja miejskiej oczyszczalni ścieków w Dobrzanych	Urząd Miejski w Dobrzanych	-	-	200 000,0	-	50 000 000,0	Środki własne, środki zewnętrzne
24.		Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Kozy	Urząd Miejski w Dobrzanych	2 040 000,0	-	-	-	-	Środki własne, środki zewnętrzne
25.		Budowa przepompowni przy ul. Dworcowej w Dobrzanych	Urząd Miejski w Dobrzanych	1 010 000,0	-	-	-	-	Środki własne, środki zewnętrzne
26.		Gleby	Prowadzenie rejestru terenów zdegradowanych	Urząd Miejski w Dobrzanych	W ramach obowiązków statutowych				

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Szacunkowe koszty realizacji [zł]					Źródło finansowania
				2023	2024	2025	2026	2027 - 2030	
27.	Gospodarka odpadami	Coroczne opracowanie Analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi	Urząd Miejski w Dobrzanych	W ramach obowiązków statutowych					Środki własne, środki zewnętrzne
28.		Inwentaryzacja i likwidacja dzikich wysypisk odpadów	Urząd Miejski w Dobrzanych	8 000					Środki własne,
29.		Akcja Sprzątania Świata	Urząd Miejski w Dobrzanych	b.d.					Środki własne, środki zewnętrzne
30.		Utrzymanie PSZOK	Urząd Miejski w Dobrzanych	W ramach obowiązków statutowych					Środki własne, środki zewnętrzne
31.		Podnoszenie świadomości mieszkańców na temat prawidłowej gospodarki odpadami komunalnych	Urząd Miejski w Dobrzanych	W ramach obowiązków statutowych					Środki własne, środki zewnętrzne
32.		Likwidacja wyrobów azbestowych	Urząd Miejski w Dobrzanych	b.d.					Środki własne,
33.		Zasoby przyrody	Bieżące utrzymanie zieleni urządzonej	Urząd Miejski w Dobrzanych	Koszty określone na podstawie pojawiających się potrzeb, trudne do oszacowania				
34.	Nowe nasadzenia drzew i krzewów, zakładanie zieleni osiedlowej		Urząd Miejski w Dobrzanych	Koszty określone na podstawie pojawiających się potrzeb, trudne do oszacowania					Środki własne,

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Szacunkowe koszty realizacji [zł]					Źródło finansowania
				2023	2024	2025	2026	2027 - 2030	
35.		Konserwacja i pielęgnacja pomników przyrody	Urząd Miejski w Dobzranach	Koszty określone na podstawie pojawiających się potrzeb, trudne do oszacowania					Środki własne,
36.	Poważne awarie	Wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych, w tym transportu materiałów niebezpiecznych	Urząd Miejski w Dobzranach OSP	W ramach obowiązków statutowych					Środki własne, środki zewnętrzne
37.		Utrzymanie jednostek OSP oraz wsparcie w zakresie wyposażenia do prowadzenia działań ratowniczych, zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom oraz zagrożeniom środowiska i zdrowia człowieka wynikającym z nadzwyczajnych zdarzeń	Urząd Miejski w Dobzranach	W ramach obowiązków statutowych					Środki własne, środki zewnętrzne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacja jednostek

Tabela 35. Zadania monitorowane, realizowane na terenie Gminy Dobrzany na lata 2023 – 2026 z perspektywą na lata 2027 - 2030

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Szacunkowe koszty realizacji					Źródło finansowania
				2023	2024	2025	2026	2027-2030	
1.	Ochrona powietrza	Montaż indywidualnych instalacji fotowoltaicznych na terenie całej gminy	Urząd Miejski w Dobzanych, mieszkańcy	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Środki własne, środki zewnętrzne
2.		Termomodernizacja budynku biura Nadleśnictwa	Nadleśnictwo Dobzany	50 000,0	1 500 000,0	-	-	-	Koszty własne jednostki + dofinansowanie w ramach projektu rozwojowego „Modernizacja energetyczna budynków w PGL LP”
3.		Wymiana indywidualnych źródeł ciepła (piece węglowe na piece opalane biopaliwami)	mieszkańcy	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Środki własne, środki zewnętrzne
4.	Zagrożenie hałasem	Przebudowa dróg powiatowych położonych na terenie gminy	ZDP	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Środki własne, środki zewnętrzne
5.	Gospodarowanie wodami	Monitoring wód powierzchniowych i podziemnych	Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Szczecinie	W ramach obowiązków statutowych					Środki własne, środki zewnętrzne
6.		Bieżące utrzymanie cieków wodnych	PGW Wody Polskie	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Środki własne, środki zewnętrzne

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Szacunkowe koszty realizacji					Źródło finansowania
				2023	2024	2025	2026	2027-2030	
7.	Gleby	Rekultywacja terenów zdegradowanych	Podmiot korzystający ze środowiska	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Środki własne
8.	Zasoby geologiczne	Wydawanie koncesji i kontrole wydanych koncesji	Starostwo Powiatowe, OUG	W ramach obowiązków statutowych					Środki własne
9.	Zasoby przyrody	Ochrona lasu, bieżące zabiegi pielęgnacyjne	Nadleśnictwo	W ramach obowiązków statutowych					Środki własne
10.		Przebudowa drzewostanów pod kątem zgodności z siedliskiem, w szczególności na obszarach chronionych	PGL LP Nadleśnictwo	W ramach obowiązków statutowych					Środki własne
11.		Odnawianie powierzchni leśnej- nowe nasadzenia z uwzględnieniem warunków siedliskowych i potrzeb różnorodności biologicznej.	PGL LP Nadleśnictwo	W ramach obowiązków statutowych					Środki własne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacja jednostek

7. SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

7.1. Zarządzanie programem

Obowiązek sporządzania Programu Ochrony Środowiska przez Burmistrza Dobrzan wynika z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2022 r. poz. 2556 ze zm.). Dokument sporządzano w kilku etapach. W pierwszym etapie pracy zgromadzono materiały źródłowe oraz dane dotyczące aktualnego stanu środowiska gminy. Pozyskano je głównie z materiałów przekazanych przez Urząd Miejski w Dobrzanych oraz opracowań statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego, a także z raportów instytucji zajmujących się problematyką ochrony środowiska, m.in.: Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska oraz Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, z portalu geoportal.gov.pl oraz geoserwis.gov.pl. Podczas opracowywania dokumentu korzystano również z dokumentów strategicznych opracowywanych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym.

Podczas wdrażania programu ochrony środowiska ważna jest kontrola przebiegu realizacji przyjętych w nim zadań oraz osiągnięcia postawionych celów. Opracowano w tym celu system monitoringu, który będzie wykonywany w dwóch zakresach: jako monitoring środowiskowy oraz monitoring programowy. Narzędziem umożliwiającym ilościową i jakościową ocenę realizacji Programu Ochrony Środowiska są wskaźniki monitorowania. W niniejszym Programie Ochrony Środowiska w rozdziale 6. wyznaczono wskaźniki, które będą wykorzystywane do oceny stopnia realizacji celów ochrony środowiska. Po zakończeniu tego okresu Gmina Dobrzany podsumuje stopień realizacji POŚ oraz jego łączny efekt ekologiczny, wyrażony wartością wskaźników ekologicznych.

Monitoring środowiskowy prowadzony będzie w głównej mierze w ramach Strategicznego Programu PMŚ na lata 2020 - 2028 opracowanego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Na podstawie wyników tego monitoringu WIOŚ publikuje co roku „Raport o stanie środowiska” oraz roczną ocenę jakości powietrza. Dane z tych dokumentów pozwolą określić zmiany stanu środowiska na terenie miasta.

Monitoring programowy opierać się będzie na monitorowaniu realizacji poszczególnych zadań i poziomie osiągnięcia wyznaczonych celów. Zgodnie z artykułem art. 18 ustawy Prawo Ochrony Środowiska po dwóch latach obowiązywania programu zostanie sporządzony raport stanu realizacji programu, który następnie zostanie przedstawiony Radzie Miejskiej. W przypadku niewykonania zaplanowanych zadań zostanie dokonana analiza sytuacji umożliwiająca poznanie przyczyny takiej sytuacji i dokonanie ewaluacji celów i zadań. Kolejny raport zostanie wykonany na koniec obowiązywania dokumentu. Po okresie obowiązywania programu wymagane jest opracowanie kolejnej aktualizacji.

7.2. Monitoring POŚ

Burmistrz Dobrzan jest zobowiązany do sporządzania co dwa lata raportów z wykonania programów ochrony środowiska, które przedstawia Radzie Miejskiej.

W raporcie zostanie dokonana ewaluacja realizowanych zadań i poziomu osiągnięcia przyjętych wskaźników. Raporty te stanowią syntetyczne zestawienie zadań, które w analizowanym dwuleciu powinny być zrealizowane oraz uwzględnienie tych, które udało się zrealizować wraz z podaniem kosztów ich wykonania. W proces ewaluacji tym samym, zostaną włączeni wszyscy interesariusze, w tym służby i inspekcje działające na terenie Gminy i odpowiedzialne za realizację zadań zaplanowanych w Programie Ochrony Środowiska.

W tabeli poniżej przedstawiono harmonogram monitoringu realizacji programu.

Tabela 36. Harmonogram monitoringu realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzany na lata 2023 – 2026 z perspektywą na lata 2017 - 2030

Podjęmowane działania	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Monitoring stanu środowiska	+	+	+	+		+	+	+
Monitoring programowy – raport z realizacji programu			+		+		+	
Aktualizacja programu					+			

Źródło: Opracowanie własne

7.3. Źródło finansowania programu

Realizacja zadań inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska wymaga nakładów finansowych znacznie przewyższających możliwości budżetowe jednostek samorządu terytorialnego. Istnieje zatem potrzeba pozyskania zewnętrznych źródeł finansowego wsparcia przedsięwzięć inwestycyjnych.

Dla jednostek samorządowych dostępnymi sposobami finansowania inwestycji są:

- środki własne,
- kredyty i pożyczki udzielane w bankach komercyjnych,
- kredyty i pożyczki preferencyjne udzielane przez instytucje wspierające rozwój gmin,
- dotacje państwowe z funduszy krajowych i zagranicznych,
- emisja obligacji.

7.3.1. Fundusze krajowe

Wszelkie działania związane z ochroną środowiska i ekologią są wspierane finansowo poprzez różne krajowe i zagraniczne fundusze ekologiczne oraz programy a także środki własne inwestorów.

Do publicznych funduszy ochrony środowiska w Polsce zalicza się:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW),
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW).

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest największą instytucją finansującą inwestycje z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w obszarach ważnych z punktu widzenia procesu dostosowawczego do standardów i norm Unii Europejskiej. Narodowy Fundusz działa od 1 lipca 1989 roku, a powstał na podstawie ustawy z dnia 31 stycznia 1980 roku o ochronie i kształtowaniu środowiska.

Celem działalności Narodowego Funduszu jest finansowe wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska. Dystrybucja środków finansowych z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej odbywa się w ramach następujących dziedzin:

- Ochrona powietrza,
- Ochrona wód i gospodarka wodna,
- Ochrona powierzchni ziemi,
- Ochrona przyrody i krajobrazu oraz leśnictwo,
- Geologia i górnictwo,
- Edukacja ekologiczna,
- Państwowy Monitoring Środowiska,
- Programy międzydziedzinowe,
- Nadzwyczajne zagrożenia środowiska,
- Ekspertyzy i prace badawcze.

W Narodowym Funduszu stosowane są trzy formy dofinansowywania:

- finansowanie pożyczkowe (pożyczki udzielane przez NF, kredyty udzielane przez banki ze środków NF, konsorcja czyli wspólne finansowanie NF z bankami, linie kredytowe ze środków NF obsługiwane przez banki),
- finansowanie dotacyjne (dotacje inwestycyjne, dotacje nieinwestycyjne, dopłaty do kredytów bankowych, umorzenia),
- finansowanie kapitałowe (obejmowanie akcji i udziałów w zakładanych bądź już istniejących spółkach w celu osiągnięcia efektu ekologicznego).

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska ma bardzo istotne znaczenie dla ochrony środowiska i gospodarki kraju:

- finansuje ochronę środowiska,
- uruchamia środki innych inwestorów,
- stymuluje nowe inwestycje,
- wspomaga tworzenie nowych miejsc pracy, ważny dla zrównoważonego rozwoju.

Szczegółowy zakres działalności NFOŚiGW, lista programów i przedsięwzięć priorytetowych, kryteria i zasady udzielania wsparcia finansowego, a także wzory wniosków i procedury ich rozpatrywania dostępne są w oficjalnym serwisie internetowym: www.nfosigw.gov.pl oraz w siedzibie Funduszu w Warszawie przy ul. Konstruktorskiej 3a.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Misją Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest finansowe wspieranie przedsięwzięć służących ochronie środowiska i poszanowaniu jego wartości, w oparciu o konstytucyjną zasadę zrównoważonego rozwoju przy zachowaniu bezpieczeństwa ekologicznego kraju i realizacji programów ekologicznych państwa i województwa w celu wypełnienia zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego. W ramach funkcjonowania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej dofinansowywane są zadania inwestycyjne z zakresu m.in.

- gospodarki wodno-ściekowej i ochrony wód,
- gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi,
- ochrony powietrza (w tym odnawialne źródła energii) i termomodernizacji,
- ochrony przed hałasem;

oraz zadania nieinwestycyjne takiej jak:

- edukacja ekologiczna,
- przedsięwzięcia z zakresu ochrony przyrody (np. ochrona gatunkowa roślin i zwierząt, sporządzenie planów ochrony dla obszarów objętych ochroną, nasadzenia drzew i krzewów, zabiegi pielęgnacyjne pomników przyrody),
- państwowy monitoring środowiska,
- wojewódzkie programy i plany związane z ochroną środowiska i gospodarką wodną;

Szczegółowy zakres działalności WFOŚiGW, lista programów i przedsięwzięć priorytetowych, kryteria i zasady udzielania wsparcia finansowego, a także wzory wniosków i procedury ich rozpatrywania dostępne są w oficjalnym serwisie internetowym Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

7.3.2. Fundusze UE

Fundusz EOG i Fundusze Norweskie

Głównym celem funduszy EOG i funduszy norweskich jest zmniejszanie różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie EOG oraz wzmacnianie stosunków dwustronnych pomiędzy państwami-darczyńcami a państwem-beneficjentem. W zamian za udzielaną pomoc finansową, państwa-darczyńcy korzystają z dostępu do rynku wewnętrznego UE mimo że nie są jej członkami. W III edycji Funduszy, Polska z alokacją brutto 809,3 milionów euro (z łącznej puli ponad 2,8 miliarda euro), podobnie jak w poprzednich edycjach, jest największym beneficjentem tych pieniędzy w UE. Za koordynację wdrażania funduszy EOG i funduszy norweskich

w Polsce odpowiada Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju. Współpracuje przy tym z Biurem Mechanizmów Finansowych w Brukseli.

Program Badania ma na celu poprawę wyników polskich badań naukowych, zarówno podstawowych, jak i stosowanych jako narzędzi służących rozwojowi społeczeństwa i gospodarki opartej na wiedzy. Jest on realizowany w ramach 2 komponentów: wsparcia badań podstawowych (40% alokacji programu), który jest zarządzany przez Narodowe Centrum Nauki (NCN) oraz wsparcia badań aplikacyjnych (60% alokacji programu), którym zarządza Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (NCBR). Budżet programu wynosi 110 mln euro.

Z programu mogą skorzystać podmioty podejmujące działania badawcze i prace przygotowawcze do wdrożenia wyników badań – uczelnie wyższe, instytuty naukowe i badawcze, a także przedsiębiorcy i naukowcy. Podmioty te będą mogły otrzymać wsparcie w wysokości do 100% wartości projektu na badawcze projekty partnerskie (w tym wyłonione w ramach nowatorskiej formuły warsztatów Idealab dla badaczy, których celem jest wypracowanie innowacyjnych przedsięwzięć) oraz tzw. małe granty. Program przewiduje wsparcie we wszystkich dziedzinach nauki, w tym między innymi wsparcie na prowadzenie badań polarnych, dotyczących wychwytywania i składowania dwutlenku węgla oraz w obszarze nauk społecznych. Planowana jest także pomoc w postaci małych grantów dla kobiet-naukowców oraz wsparcie mobilności naukowców, mające na celu umiędzynarodowienie polskiej nauki. Duży nacisk położony jest także na rozwój współpracy badawczej z jednostkami z państw – darczyńców (Norwegii, Islandii i Liechtensteinu).

Operatorem programu Badania podstawowe w III edycji funduszy EOG i funduszy norweskich jest Narodowe Centrum Nauki. Na badania podstawowe przeznaczono 40% środków z obu Mechanizmów Finansowych (48.77 mln Euro), w tym badania polarne oraz nauki społeczne. Partnerem programu Badania po stronie darczyńców jest Norweska Rada Badań (ResearchCouncil of Norway).

Program „Horyzont Europa”

Horyzont Europa to kluczowy unijny program finansowania badań naukowych i innowacji.

Przyczynia się do walki ze zmianą klimatu, pomaga w osiągnięciu celów zrównoważonego rozwoju ONZ oraz stymuluje konkurencyjność i wzrost gospodarczy UE.

Program ułatwia współpracę i umożliwia lepsze wykorzystanie badań naukowych i innowacji w kształtowaniu, wspieraniu i wdrażaniu unijnej polityki, a jednocześnie przyczynia się do rozwiązywania globalnych problemów. Wspiera tworzenie i skuteczniejsze rozpowszechnianie doskonałej wiedzy i technologii.

Sprzyja tworzeniu miejsc pracy, zapewnia pełne zaangażowanie unijnej puli talentów, pobudza wzrost gospodarczy, promuje konkurencyjność przemysłu oraz optymalizuje wpływ inwestycji w ramach wzmocnionej europejskiej przestrzeni badawczej.

W programie uczestniczyć mogą podmioty prawne z UE i krajów stowarzyszonych.

Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej i Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa

Europejska Współpraca Terytorialna (EWT) zwana inaczej Interreg jest częścią polityki spójności Unii Europejskiej. Jej zadaniem jest rozwiązywanie problemów, które wykraczają poza granice państw i które wymagają podjęcia wspólnych działań. EWT umożliwi również rozwój zróżnicowanych społeczno-ekonomicznie obszarów.

Działania podejmowane w ramach tej współpracy są finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Przyjmują one postać międzynarodowych partnerskich projektów prowadzonych w trzech rodzajach programów.

Są to:

1. programy współpracy transgranicznej – realizowane na obszarach przygranicznych państw ze sobą sąsiadujących. Te programy wspierają zatrudnienie, mobilność pracowników, włączenie społeczne, integrację społeczności ponad granicami, rozwój wspólnych systemów kształcenia i szkolenia zawodowego.

2. programy współpracy transnarodowej – dotyczą większej części terytorium UE, a także państw spoza Unii, np.: Region Morza Bałtyckiego. Wzmacniają one potencjał instytucji i administracji publicznej poprzez opracowanie i koordynację strategii makroregionalnych i morskich.
3. programy współpracy międzyregionalnej - mają na celu wzmocnienie rozwoju regionalnego UE poprzez rozpowszechnianie dobrych praktyk i wiedzy eksperckiej, a także promowanie wymiany doświadczeń.

Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko

Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS) stanowi kontynuację dwóch wcześniejszych programów Infrastruktura i Środowisko 2007-2013 oraz 2014-2020.

Głównym celem Programu jest poprawa warunków rozwoju kraju poprzez budowę infrastruktury technicznej i społecznej zgodnie z założeniami rozwoju zrównoważonego, w tym poprzez:

- obniżenie emisyjności gospodarki, transformację w kierunku gospodarki przyjaznej środowisku i o obiegu zamkniętym,
- budowę efektywnego i odpornego systemu transportowego o jak najniższym negatywnym wpływie na środowisko naturalne,
- dokończenie realizacji odcinków sieci bazowej TEN-T do roku 2030,
- poprawę bezpieczeństwa transportu i zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej oraz poprawę odporności systemu ochrony zdrowia,
- wzmocnienie roli kultury w rozwoju społecznym i gospodarczym.

Program ma być realizowany w celu zwiększenia efektywności energetycznej mieszkalnictwa, budynków użyteczności publicznej i przedsiębiorstw oraz zwiększyć udział zielonej energii z odnawialnych źródeł energii w końcowym zużyciu energii.

Inwestycje w infrastrukturę energetyczną mają przynieść poprawę jakości i bezpieczeństwa funkcjonowania sieci elektroenergetycznych oraz rozwój inteligentnych sieci gazowych i wzrost ich znaczenia w nowoczesnym, zielonym systemie energetycznym. Inwestycje w sektorze środowiska mają przyczynić się do większej odporności na zmiany klimatu (w tym na susze i powodzie) oraz ochronę dziedzictwa przyrodniczego (wzrost zdolności retencyjnych oraz poprawę systemów monitorowania i zarządzania kryzysowego).

W Programie będziemy dążyć do poprawy gospodarowania wodą pitną oraz ściekami komunalnymi, a także odpadami komunalnymi.

Realizacja Programu ma wzmocnić ochronę bioróżnorodności i naturalnych ekosystemów; rozwijać systemy monitorowania zasobów przyrodniczych, aby ułatwić ich ochronę.

Dążąc do zmniejszenia emisji w transporcie, program ma rozwijać transport szynowy, w tym w miastach, zwiększać dostępność komunikacji zbiorowej, a także alternatywne wobec dróg łańcuchy logistyczne (porty morskie, drogi wodne śródlądowe, przewozy intermodalne).

W celu poprawy spójności komunikacyjnej i ograniczenia wykluczenia komunikacyjnego program ma koncentrować się na budowie nowych i modernizacji istniejących linii kolejowych oraz dróg krajowych, w tym obwodnic miast.

Program ma służyć podejmowaniu decyzji w zakresie inwestycji dotyczących kluczowych obszarów systemu ochrony zdrowia, które przyczynią się do wzrostu dostępności pacjentów do wysokiej jakości usług zdrowotnych oraz większej ich skuteczności.

W sektorze kultury planowane są działania mające na celu ochronę zabytków o światowym i krajowym znaczeniu zarówno ruchomych i nieruchomych. Jednocześnie będziemy rozwijać instytucję kultury oraz wspierać ich adaptację do nowych funkcji kulturalnych i społecznych.

Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027

Fundusze mają służyć zdobywaniu nakładów na innowacyjność, B+R i zwiększaniu zdolności inwestycyjnej na terenie województwa zachodniopomorskiego.

Priorytet 1 – Przedsiębiorcze Pomorze Zachodnie

- Cel szczegółowy (i) - Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii
- Cel szczegółowy (ii) - Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych
- Cel szczegółowy (iii) - Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne
- Cel szczegółowy (iv) - Rozwijanie umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości

Priorytet 2 – Zielone Pomorze Zachodnie

- Cel szczegółowy (i) - Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych
- Cel szczegółowy (ii) - wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju
- Cel szczegółowy (v) - Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej
- Cel szczegółowy (vi) - Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej
- Cel szczegółowy (vii) - Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia

Priorytet 3 – Mobilne Pomorze Zachodnie

- Cel szczegółowy (viii) - wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej

Priorytet 4 – Połączone Pomorze Zachodnie

- Cel szczegółowy (ii) - rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej

Priorytet 5 – Przyjazne mieszkańcom Pomorze Zachodnie

- Cel szczegółowy (ii) - Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online
- Cel szczegółowy (iii) - wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne.
- Cel szczegółowy (v) - zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej

Priorytet 6 – Aktywne Pomorze Zachodnie

- Cel szczegółowy (a) - poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej

- Cel szczegółowy (b) - modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy
- Cel szczegółowy (d) - wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia
- Cel szczegółowy (g) - wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej
- Cel szczegółowy (i) - Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym Migrantów
- Cel szczegółowy (k) - zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które promują dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym promowanie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej

Priorytet 7 - Uspołecznione Pomorze Zachodnie

- Cel szczegółowy (i) - wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich.

Priorytet 8 – Pomoc techniczna (EFRR)

Priorytet 9 – Pomoc techniczna (EFS).

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2021-2027

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2021-2027 został opracowany na podstawie przepisów Unii Europejskiej, w szczególności *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005* oraz aktów delegowanych i wykonawczych Komisji Europejskiej. Zgodnie z przepisami Unii Europejskiej, Program jest wkomponowany w całościowy system polityki rozwoju kraju, w szczególności poprzez mechanizm Umowy Partnerstwa. Umowa ta określa strategię wykorzystania środków unijnych na rzecz realizacji wspólnych dla UE celów określonych w unijnej strategii wzrostu „*Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*” z uwzględnieniem potrzeb rozwojowych danego państwa członkowskiego.

Celem głównym Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2021-2027 jest poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich. Program będzie realizował wszystkie sześć priorytetów wyznaczonych dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2021– 2027, a mianowicie:

- Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich.
- Poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych.
- Poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie.
- Odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa.

- Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym.
- Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich

8. SPIS TABEL

Tabela 1. Podstawowe dane demograficzne charakteryzujące Gminę Dobrzany	14
Tabela 2. Grupy wieku ekonomicznego oraz struktura bezrobocia w latach 2017-2021	15
Tabela 3. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Dobrzany w latach 2017-2021	15
Tabela 4. Podmioty gospodarcze według rodzajów działalności na terenie Gminy Dobrzany w 2021 roku	15
Tabela 5. Podmioty gospodarcze według sektora własnościowego w 2021 roku	15
Tabela 6. Klasyfikacja strefy zachodniopomorskiej z uwzględnieniem kryteriów ochrony roślin.....	18
Tabela 7. Klasyfikacja strefy zachodniopomorskiej z uwzględnieniem kryteriów ochrony zdrowia.....	19
Tabela 8. Analiza SWOT – Ochrona klimatu i jakości powietrza	23
Tabela 9. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku	24
Tabela 11. Analiza SWOT – Zagrożenie hałasem.....	25
Tabela 12. Analiza SWOT - Pola elektromagnetyczne.....	27
Tabela 13. Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych na terenie Gminy Dobrzany	28
Tabela 14. Ocena stanu na podstawie oceny stanu GIOŚ 2014-2019 i oceny eksperckiej (wg klasyfikacji obowiązującej od 1 stycznia 2022 r.)	30
Tabela 15. Ocena stanu JCWPd na terenie Gminy Dobrzany (2019)	31
Tabela 16. Ocena jakości wód podziemnych JCWPd nr 7	32
Tabela 17. Analiza SWOT - Gospodarowanie wodami	32
Tabela 18. Sieć wodociągowa rozdzielcza na terenie Gminy Dobrzany w latach 2017-2021	33
Tabela 19. Liczba przyłączy wodociągowych na terenie Gminy Dobrzany w latach 2017-2021	33
Tabela 20. Charakterystyka sieci wodociągowej na terenie Gminy Dobrzany w roku 2021.....	33
Tabela 21. Sieć kanalizacyjna na terenie Gminy Dobrzany w latach 2017-2021.....	34
Tabela 22. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Dobrzany w roku 2021.....	34
Tabela 23. Przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz zbiorniki bezodpływowe na nieczystości ciekłe na terenie Gminy Dobrzany w latach 2018-2022.....	34
Tabela 24. Analiza SWOT – Gospodarka wodno-ściekowa	34
Tabela 26. Analiza SWOT - Zasoby geologiczne	35
Tabela 26. Analiza SWOT – Gleby	36
Tabela 27. Ilość zebranych odpadów komunalnych na terenie Gminy Dobrzany w latach 2017-2022.....	38
Tabela 28. Zinventaryzowane i unieszkodliwione wyroby zawierające azbest na terenie Gminy Dobrzany.....	38
Tabela 33. Analiza SWOT - Gospodarka odpadami.....	39
Tabela 30. Pomniki przyrody na terenie Gminy Dobrzany.....	42
Tabela 31. Zieleń urządzona na terenie Gminy Dobrzany w roku 2021.....	44
Tabela 32. Analiza SWOT – zasoby przyrodnicze	44
Tabela 33. Analiza SWOT – Zagrożenie poważnymi awariami	45
Tabela 33. Cele, wskaźniki, kierunki interwencji oraz zadania przewidziane do realizacji na terenie Gminy Dobrzany.....	50
Tabela 34. Zadania własne Gminy Dobrzany na lata 2023-2026 z perspektywą na lata 2027-2030	56
Tabela 35. Zadania monitorowane, realizowane na terenie Gminy Dobrzany na lata 2023 – 2026 z perspektywą na lata 2027 - 2030	63
Tabela 36. Harmonogram monitoringu realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzany na lata 2023 – 2026 z perspektywą na lata 2017 - 2030.....	66

9. SPIS RYSUNKÓW

Rycina 1. Położenie Gminy Dobrzany na tle powiatu stargardzkiego	13
Rycina 2. Jednolite części wód powierzchniowych na terenie Gminy Dobrzany	29
Rycina 3. JCWPd na terenie Gminy Dobrzany	31
Rycina 4. Obszary chronione na terenie Gminy Dobrzany	43